

L'Avenç

DE LA FEBRÓ

**Un entorn natural
privilegiat**

L'equip de govern municipal: Isidre Martorell, Joan Carles Santos i Lourdes Martorell.

Xcpdj ospidjposj jks fñlkj fñlj fdñlkdfj

Joan Carles Santos Bonet
Lourdes Martorell
Isidre Martorell

Equip de Govern de la Febró

Ja fa dos anys que ens vam fer càrrec de la gestió municipal.

Com diu l'Isidre, som el poble dels tres ajuntaments, l'ajuntament vell, el nou i el de Prades. Jo sempre hi afegeixo que també som l'ajuntament dels tres alcaldes, la Lourdes, l'Isidre i jo. No fem res sense posar-ho en comú; qual-sevol idea o projecte ho compartim, com també ho expliquem al poble en les reunions que convoquem com dues vegades l'any.

Sempre n'hi ha un que signa com a representant del poble a les reunions de la Diputació, Generalitat, Consell d'alcaldes, etc. Durant aquest dos anys, el representant he estat jo. M'ha agradat quan m'han cridat 'alcalde', m'he sentit orgullós; sempre he tingut molt clar que parlava en nom de la Febró, per millorar el poble, mai he barrejat cap tema personal amb el municipi i he fet les gestions que han convingut en cada moment i després les he explicat a tothom.

No diré que ha estat fàcil... El primer any vam aterrar a l'Ajuntament amb la inèrcia de l'equip municipal sortint, però amb l'ajuda dels treballadors de l'Ajuntament de Prades, el partit i altres equips d'ajuda als municipis hem anat adquirint un aprenentatge, dur, però que ens complau per-

què anem percebent resultats de millora del poble. Ens ha anat molt bé tenir unes línies bàsiques de com volem el poble, intentant que sigui del grat de tothom, tenir turisme, sense massificació i gestionar de manera coherent boscos i conreus.

Aquest segon any, ha estat especialment complicat per la malaltia i finalment pèrdua del Ramon

Cunillera, qui ens feia tota la feina administrativa, sense el qual hem hagut d'assumir tasques a les quals no estàvem avesats.

I ara, després de dos anys, és el moment, en que la Lourdes assumeix l'alcaldia, de la qual cosa em sento especialment orgullós... Passar la vara a la primera alcaldessa de la Febró. A banda de ser una gran companya i amiga, és admirable en ella la gran capacitat treball, l'empatia amb les persones i la estima que té per aquest poble. Així, li desitjo el millor, continuarem sent un equip de tres persones, però ara ella serà la cara més visible a un nivell més institucional.

Una festa major per començar a recuperar la normalitat

L'últim cap de setmana d'agost arribarà la Festa Major, que aquest 2021 ha de marcar l'inici de la recuperació de la normalitat després que l'any anterior la pandèmia de la covid-19 l'afectés de ple. Com ja va passar l'any 2020, els joves s'han implicat en l'organització dels actes, que engendran el dijous, 26 d'agost, amb una xerrada sobre l'ADF de les Muntanyes de Prades i es tancarà amb una botifarrada popular i un concert de nit, si les mesures anticovid ho permeten. El divendres la companyia tarragonina de titelles Genovesa oferirà l'obra 'Ulissa' i prop de la mitjanit es farà una sessió musical al camp de futbol amb PD Peting. Dissabte el dia engendrà amb la tradicional actuació dels elements populars a la plaça i, després d'un vermut amb el 'Punxadiscos' Madu es recuperarà el dinar popular de festa major, en aquest cas un bon arròs. La tarda serà pels valents que tinguin ganes de jugar a futbol i també es farà un tast de cerveses artesanals al Mirador de l'Hostal. La jornada es tancarà amb el ball de festa major, amb Versió Privada, que ja van actuar l'any passat i van agradar molt. Diumenge començarà a les 12 amb la missa en honor del patró del poble. Després es farà uns passacarrers i vermut amb la Batucada Engrescats. A la tarda serà el torn dels tradicionals jocs per la canalla a la plaça Major. Després es farà un taller de txalaparta, un instrument tradicional basc. A les 20.00 h, sopar de pa amb tomàquet i la Festa Major es clourà amb un concert amb Txek, a la plaça Major.

FM LA FEBRÓ 2021

Dijous 26

- 19:00h. Xerrada sobre l'ADF de les Muntanyes de Prades.
- 21:00h. Botifarrada popular. Localització: Camp de Futbol. Pa amb tomàquet, llangonissa i escalivada + beguda. - 4,5€
- 21:30h. Concert amb Eilas Music Band. Localització: Camp de Futbol.

Dissabte 28

- 11:00h. Gegants, serpeta, Bastoners de Capafonts i grallers de les Muntanyes de Prades.
- 12:30h. Vermut musical amb el PunxaDiscs Madu. Localització: Plaça Major.
- 14:30h. Dinar Popular de Festa Major. Arròs de potastre i costella o arròs de verdures i balets.
- 18:00h. Partit de futbol autogestionat.
- 19:00h. Tast de cerveses artesanals amb la Kesse. Localització: Mirador de l'Hostal.
- 23:00h. Ball de Festa Major amb Versió Privada. Localització: Camp de Futbol.

Divendres 27

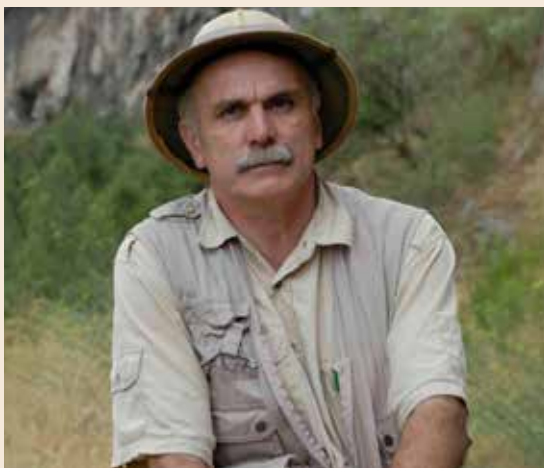
- 19:30h. Ulissa. Titelles de la companyia Genovesa. Localització: Plaça de l'Era.
- 23:30h. Sessió musical amb PD Peting. Localització: Camp de Futbol.

Diumenge 29

- 12:00h. Missa de Festa Major.
- 12:30h. Passacarrers i vermut amb la Batucada Engrescats.
- 17:00h. Jocs de cucanya per a totes les edats. Localització: Plaça Major.
- 19:00h. Taller de txalaparta amb TXEK - Tarragonako Txalaparta Eskola. Localització: Plaça Major.
- 20:00h. Sopar de pa amb tomàquet. Localització: Plaça Major.
- 20:30h. Concert amb TXEK. Localització: Plaça Major.

FESTES DE LA FEBRÓ

Tota esta activitat es realitzarà respectant les mesures de seguretat de la Covid-19.

Xerrada del científic Eudald Carbonell durant la festa major

Eudald Carbonell, un dels màxims especialistes mundials en paleoecologia i també un dels responsables de les excavacions d'Atapuerca, participarà aquest any a la festa major de la Febró. Ho farà com a investigador de l'Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social (IPHES), centre del qual fou impulsor. Des de l'IPHES és d'on es realitzen els treballs d'investigació als jaciments de la cova de les Borres i la cova Serena, on s'han trobat vestigis importants de l'activitat humana al llarg dels segles en aquesta zona de la llera del riu Siurana. Carbonell, a més de ser un especialista en aquest camp, ha publicat nombrosos articles científics i llibres de gran impacte dedicats a l'evolució humana i també ha tingut el seu vessant més mediàtic participant a programes de televisió amb l'arqueologia i la paleontologia com a rerefons temàtic. La xerrada està pendent de tancar data i s'anunciarà per les xarxes municipals.

Participants a la caminata nocturna a la cova del Corral.

JAUME CASAS

Actuació de nit, amb All Folk a la llagonissada popular a la piscina.

Records de la Festa Major 2020

La de l'any 2020 va ser una festa major de circumstàncies que va estar marcada, indubtablement, per la pandèmia de la covid-19 que ja assolava el món. De fet, fins i tot es van crear mascaretes amb l'escut del poble, el que ja exemplifica fins a quin punt el coronavirus va condicionar la celebració festiva.

D'aquesta manera, la festa engegava amb una caminata nocturna a la Cova del Corral, on es va aprofitar per a sopar amb tots el que hi van participar.

La nit del divendres es va organitzar una llagonissada popular a la piscina, amb l'actuació del grup All Folk, que va fer un extens

recorregut per peces de totes les èpoques a ritme d'acordió, flautí i timbal.

El dissabte, 29 d'agost, va actuar a la plaça de l'Ajuntament el Ball de Bastons de Capafonts, que van estar acompanyats dels gegants i la Serpeta de la Febró.

No podien faltar malgrat les dificultats per la pandèmia, els jocs infantils, que es van fer a la tarda a la plaça major. A banda de la tradicional cucanya, també es va organitzar una competició entre grups que havien de realitzar una gimcana per tot el poble. Hi havia proves molt tradicionals, com les curses de sacs, però també d'altres més integrades

a la modernitat, com els balls coreografiats a ritmes de moda a Tik-Tok. De fet, al final tots els grups van oferir un ball conjunt al mig de la plaça.

La jornada es va tancar amb el ball de festa major, que es va fer en aquesta ocasió al Camp de Futbol, on va ser possible aplicar mesures de distància i seguretat obligades per la pandèmia.

Diumenge es va celebrar la tradicional missa en honor al patró, Sant Esteve i a la nit, després del ja tradicional pa amb tomàquet i pernil, gentilesa de la caçadora Sant Esteve, van actuar The FEO's Experience.

El ball final i conjunt amb que es va acabar la gincana organitzada pels nens i els adolescents.

Preparant el ball per una de les proves de la gincana que cada grup havia de superar. A la dreta, un bon cop a la cucanya.

La tradicional cucanya que, com sempre, va costar unes quantes bastonades fer-la caure.

Participants a la caminada nocturna a la cova del Corral.

Elts gegants durant el ball a la plaça de l'Ajuntament i el grup que els posava música.

El Ball de Bastons de Capafonts.

JAUME CASAS

Ball de festa major al camp de futbol amb Versió Privada.

JAUME CASAS

Joan Reig, fent de punxadiscos amb la seva 'Disco a l'Envelat'

JAUME CASAS

Actuació de The FEO's Experience

JAUME CASAS

Commemoració de la Setmana Santa, novament sense processó

L'església va ser novament l'epicentre de la commemoració de la Setmana Santa a la Febró. A causa de les restriccions imposades per la pandèmia de la covid-19, la processó no es va poder celebrar i tot el va concentrar dins el temple. La imatge del Sant Crist, que es va baixar i va quedar estirat al terra des de la jornada anterior, va presidir la cerimònia, subjectat pel Joan Carles Santos i el Gerard Escoda. Aquesta, a més, va ser una celebració especial, ja que era l'última que ajudava a oficiar al poble la germana Esther Lomas, que ja s'ha jubilat de les seves responsabilitats d'atenció als pobles.

JAUME CASAS

Concert i sopar a la piscina

Coincidint amb la celebració de la festivitat de la Mare de Déu d'Agost, es va fer un concert a la piscina de la Febró a càrrec del grup Versió.cat. L'actuació es va realitzar mentre es feia un sopar amb els veïns a la mateixa piscina municipal. El grup va oferir un llarg repertori de temes de grups i cantants catalans des de la nova cançó fins al rock i pop més actual.

La font del Pubill ja és del poble

D'una reunió amb la gent del poble va sorgir la idea de comprar i adequar la font del Pubill. La seva propietària, la Laura Pinet, la venia i no es podia desapropiar l'ocasió de què fos municipal. En el primer contacte que es va tenir amb la propietària va demanar la quantitat, inassolible per l'ajuntament, de 12.000 euros. Era una quantitat que l'Ajuntament també va considerar que no s'ajustava al valor real de la finca. Després de parlar amb la propietària en diverses ocasions, i mostrar interès per adquirir-la per un preu més raonable, vam arribar a l'acord de comprar-la per la meitat del què en demanava en un principi, 6.000 euros. La compra es va realitzar davant d'un notari de Barcelona el dia 17 de Desembre del 2020.

El projecte municipal per a la Font del Pubill és adequar-la per a poder passar-hi l'estona a l'estiu. S'hi posaran taules i seients (és

un lloc on els estiuers del poble hi van tot passejant), i que els viatgers puguin refrescar-se i fer un descans o fer un àpat tot tenint aigua fresca a la vora.

Però mentre no es fa aquesta tasca d'adequació, el Biel Pijuan es va oferir a fer una poda dels arbres, que bona falta els feia, i a desbrossar i endreçar una mica tota la zona. Les obres d'adequació estan previstes per aquest any. També s'adequaran les parades de sota la font per a què la gent del poble que no tingui hort i ho sol·liciti, pugui fer-se un hortet per l'autoconsum. Per aquesta finalitat hi instal·larem un punt d'aigua, per poder regar.

Els diners per a poder realitzar la compra i l'adequació de la Font de Pubill provenen d'una part de la subvenció aconseguida del PAM (Pla d'acció municipal) de la Diputació de Tarragona.

Ordenances municipals per a la preservació de l'entorn natural

Un dels problemes recurrents en municipis amb un patrimoni natural important, com és el cas de la Febró, és la necessitat de preservar-los i la impossibilitat de disposar dels recursos necessaris per a fer-ne una gestió adequada en èpoques de gran afluència de visitants. No és possible disposar de prohibicions d'accés a espais naturals públics i, en cas de fer-ho seria inassolible pel personal necessari per a fer complir aquestes prohibicions. Però dins el marge de maniobra que tenen els consistoris sí que s'ha pogut posar

en marxa iniciatives públiques que minimitzin aquest impacte dels visitants sobre el territori.

La més visible ha estat la instauració de la figura de l'agent cívic, que amb una tasca informativa i de conscienciació ajudarà als visitants a millorar el respecte pel nostre entorn natural. Aquesta no ha estat l'única mesura que s'ha aplicat per a millorar la situació i protegir el nostre entorn. L'Ajuntament ha aprovat dues ordenances al respecte. D'una banda una de regulació de l'aparcament, que

estableix els criteris que afecten la carretera o accessos tot i que malauradament, no l'hem pogut aplicar enguany. I de l'altra, la que estableix la prohibició de circulació en vehicles de motor en aquests camins que cal preservar.

Aquesta prohibició no afecta els veïns que tenen en aquests camins els accessos a les seves finques. Evidentment, com ja s'ha dit, hi ha una dificultat indistricable que es refereix a la possibilitat de gestionar i controlar els camins, però informant el visitant pot convertir-se en un element dissuasiu molt important.

A més, s'han encarregat un conjunt de cartells indicant als visitants que es troben en l'Espai natural protegit Muntanyes de Prades que es col·locaran durant el mes d'agost.

El Maset Vega reprèn l'activitat amb caus vinguts d'arreu

Després d'un any difícil, encara amb l'influx de la pandèmia, durant els mesos d'estiu, el Maset Vega ha acollit caus i esplais de diverses comarques properes. Grans i petits d'agrupaments del Baix Camp, l'Alt Camp, el Tarragonès i el Barcelonès, han gaudit de l'entorn immillorable que tenim a la Febró. El campament juvenil disposa d'unes instal·lacions que els hi ha permès fer activitats allà mateix amb certa comoditat; d'altra banda ser tan a prop de la Febró els ha facilitat fer descobertes amb la gent del poble, relacionant-se amb les persones que hi viuen habitualment i els que hi som de vacances. Hem pogut gaudir d'aquests infants i joves que ens han regalat la seva alegria i animació.

Jornada de Biochar a La Febró

El dissabte 17 d'abril de 17h a 19:30h, el camp d'esports de La Febró va acollir una formació de Biochar organitzada per la Cooperativa "Carbón Vivo" i el Consell Comarcal del Baix Camp i es va portar a terme gràcies a la participació conjunta de l'ADF Muntanyes de Prades, la Cooperativa de Prades i l'Ajuntament de La Febró.

La formació teòrica-pràctica va anar a càrrec de Carbón Vivo, de la mà de Javier Fernández, assessor sobre sistemes agroramaders circulars, i Oriol Talavera, responsable de la producció de biochar. Van presentar el projecte LivingChar, van realitzar una demostració pràctica de la producció de biochar a baix cost i van donar una xerrada teòrica focalitzada en els usos i les aplicacions del biochar en l'agricultura, l'horticultura i la jardineria.

Què és el biochar o biocarbó? És el resultat de cremar la biomassa (restes de poda, restes petites i fulles d'aclarides i rompudes que no s'utilitzen per llenya, etc.) a baixes temperatures (menys de 700°C) i en un entorn amb manca d'oxigen o bé amb un contingut molt baix. Aquesta piròlisis especial dona com resultat una estructura amb un contingut molt alt en carboni orgànic, molt porosa, lleugera i estable.

Les aplicacions del biochar son múltiples, així com els seus beneficis, tant en agricultura, com en ramaderia, compostatge, jardineria i paisatgisme o per descontaminació de sòls i aigües. La utilització del biochar en l'agricultura permet una millora de la productivitat i un ús més eficient de l'aigua i de fertilitzants degut a les seves propietats. En ramaderia redueix diarrees, malalties i la mortalitat primerenca, neutralitza toxines d'alimentació, al llit redueix la humitat i l'excés de nitrogen, fa un ambient més agradable. Si s'aplica al compostatge accelera el procés, redueix les olors i els lixiviat i redueix la mobilitat de metalls pesants, entre d'altres.

La producció de biochar és una manera d'aplicar l'economia circular i regenerativa, ja que maximitza els retorns econòmics, socials i mediambientals als sistemes agroramaders. És una solució sostenible i responsable de la transformació i gestió eficients de la biomassa, tan necessària al nostre entorn forestal i ramader.

Per si tot l'anterior fos poc, aquest biocarbó és una de les escasses eines de segrest de carboni reconegudes com un mètode eficaç de lluita contra el canvi climàtic, ja que és

Javier Fernández, de Carbón Vivo, va fer una demostració pràctica de com produir Biochar.

La producció de biochar és una manera d'aplicar l'economia circular i regenerativa

una eina carboni negativa.

Si us apropau al camp d'esports de La Febró, trobareu com resultat de la jornada, una bossa de biocarbó on podeu agafar una mostra per utilitzar-ho a casa vostra.

Això sí, no us oblideu de carregar-ho abans d'aplicar-ho al terra!

Maria Esgueva

Meteoprades incorpora una webcam de la Febró

El passat mes de juliol es va activar la webcam que Meteoprades ha instal·lat al Maset Vega, el campament juvenil i que mostra el municipi des del vessant sud, a una altura sobre el nivell del mar de 762 metres. La pàgina de Meteoprades dedicada a la Febró, a més, ofereix dades meteorològiques en temps real i s'afegeix a les que recullen dades des de fa força anys al conjunt de les Muntanyes de Prades.

A més de poder comprovar dades en temps real com la temperatura o el vent, les imatges s'actualitzen cada minut i també es pot trobar un recull de fotografies de les 24 hores anteriors. A més de prendre la

temperatura i la humitat a la zona de la piscina, han instal·lat un altre estació mesuradora a la zona del barranc del Vinaroig. Amb les dues mesures podran realitzar comparacions entre les dades recollides a diferents espais del terme. Meteoprades és una iniciativa pionera a Catalunya de servei de dades meteorològiques tant importants en un entorn rural com el de les Muntanyes de Prades

La webcam és accessible des de la pàgina principal de Meteoprades, però també podeu anar-hi de manera més directa a: <https://www.meteoprades.net/webcams/webcam-la-febro/>

JAUME CASAS

JAUME CASAS

JAUME CASAS

JAUME CASAS

El temporal Filomena deixa un bon gruix de neu a les Muntanyes de Prades

El temporal Filomena, el gener d'aquest 2021, va causar estralls arreu, però afortunadament a la Febró tan sols va tornar a deixar imatges que no són gens estranyes al municipi, del paisatge ben blanc. Sí que es van produir afectacions en la mobilitat i van ser necessàries la sortida de les màquines llevaneus per obrir el trànsit a les carreteres de la zona. Es van arribar a acumular gruixos de neu importants i el principal problema va ser que va estar caient neu durant moltes hores seguides, la qual cosa dificultava poder netejar camins i carreteres. Dins el poble vàrem tenir la col·laboració del Joan Jordi i el Joan Xurbió, que van ajudar a treure neu per poder passar.

JOAN MAGRANÉ

JOAN MAGRANÉ

Reforma de la baixada de Manon i el carrer de la Font

Aquest juliol han finalitzat les obres al carrer que uneix la plaça de l'Església amb el carrer de Baix i que ha estat rebatejat com a baixada de Manon, perquè ja se'n deia així anys enrere, i encara es treballa al carrer de la Font. Les obres ha servit per a refer tot el ferm dels carrers

a més dels serveis. El pressupost total del projecte de la baixada ha estat de 72.466 euros i s'ha realitzat amb un ajut del PUOSC de la Generalitat de 68.843 €. En el cas el carrer de Font, el pressupost total és de 70.202 € i la subvenció del PUOSC ha estat de 66.692 €

JAUME CASAS

JOAN MAGRANÉ

Arranjament del mirador de l'Hostal

Una altra obra que ha quedat enllestida abans d'aquest estiu és l'arranjament del mirador de l'Hostal que, en realitat, representa l'arranjament del sostre de la sala municipal. El projecte, adjudicat al Miquel de Prades, ha costat 52.859,00 € i comptava també amb una subvenció del PUOSC de 50.216 €.

Arranjament de la caseta de captació d'aigua i cloració

El temporal Glòria va deixar en estat de precarietat la caseta on hi ha la captació d'aigua del poble i ha estat necessari realitzar un arranjament d'urgència que ha estat subvencionat per l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) amb 77.800€

La baixada del Manon i el Carrer de les Eres

Aquest any s'ha actualitzat el carrer de La Febró. Alguns dels carrers estaven duplicats, d'altres no ens agradava massa el seu nom i també valia la pena recuperar alguns noms que aquests carrers ja havien tingut antigament. Per tant, en la reunió de poble de setmana Santa vam proposar i debatre actualitzar els noms d'alguns carrers. Entre totes i tots vam decidir que el carrer que va de l'abeurador a l'entrada del poble passaria a anomenar-se 'Baixada del Manon' tal i com s'havia dit *antes*. De la mateixa manera el carrer que va des de

la piscina fins al carrer del Pou serà el 'Carrer de les Eres', que ja se'n deia abans i només cal veure fotografies antigues per veure que al darrera del poble hi havia tot d'eres que abans s'utilitzaven per batre.

Entre els noms Carrer Canyada i del Canyaret va guanyar aquesta segona opció. Aquesta és la imatge de les noves modificacions al carrer de La Febró on hi consten els canvis que proposem i els noms que tot i no haver canviat no constaven en el document que ens van enviar.

La Febró estrena la figura de les agents cíviques

Al llarg del mes d'agost la Febró comptarà amb dues agents cíviques que tenen com a objectiu informar i conscienciar als visitants respecte de la cura necessària vers l'entorn natural. És una tasca que realitzaran la Glòria Lomas i la Mar Sisquelles.

A més de facilitar informació als visitants, una de les tasques que tindran és l'ordenació de l'aparcament a les zones de major afluència, ja sigui al maeix poble o a a zona dels gords i dels avencs. Fa finalitat és aconseguir que l'interés que aquests espais desporten no esdevingui un problema de preservació. La seva tasca no és impositiva en cap cas i es tracta que els visitants puguin entendre la necessitat de preservar aquells espais que volen visitar i, en casos d'aglomeracions, intentar minimitzar l'impacte de la presència de visitants.

Imatge de la reunió que es va fer a l'Ajuntament amb representants del DARP.

El DARP va informar a la Febró sobre els incentius per establir-se de pagès

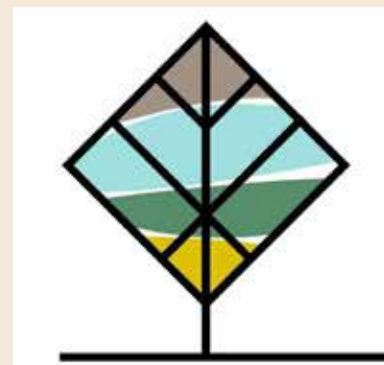
Aquest any 2021 hem emprès diverses iniciatives per ajudar els pagesos i ramaders que viuen al poble i per crear una massa crítica que promoguéssim que d'altres es puguin establir al nostre municipi. Una d'aquestes iniciatives va ser la de convidar a la Cap de l'Àrea de Serveis Agrícoles i la Cap de l'Oficina Comarcal del Baix Camp de l'antic Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, avui re-anomenat com Departament d'Acció Climàtica, Alimentació

i Agenda Rural. En aquest sentit, el dia 19 de març i malgrat l'amenaça del temps ens van visitar la Rosa Maria Ferrer Aris i la Míriam Escofet Elling. Elles ens van explicar què necessita una persona per establir-se de pagès i per accedir als ajuts que donen des del Departament. Vam estar una bona estona i els assistents van poder aclarir molts dubtes. Tots vam agrair la seva bona predisposició envers nosaltres i el detall de les seves explicacions.

Contenedor de Roba amiga

L'Ajuntament de la Febró ha signat un conveni de col·laboració amb 'Formació i Treball, empresa d'inserció-Roba amiga' per a la recollida, selecció i valorització de la roba usada. El contenidor està instal·lat al costat del dipòsit de l'aigua.

La Febró ja té un logotip identificatiu

L'Ajuntament ha decidit crear un logotip identificatiu pel municipi a banda de l'escut institucional. Aquest es mantindrà per a les activitats oficials, mentre que el nou logotip, que segurament estarà vinculat a un eslògan, servirà per identificar el poble a les xarxes socials, a les activitats relacionades amb el turisme i la promoció o tots aquells esdeveniments més informals que estiguin vinculats a poble. El logotip final va ser escollit pels joves del poble i persones dedicades al disseny i la comunicació entre les diferents propostes realitzades per Apum Studio.

JAUIME CASAS

Inspecció tècnica de vehicles agrícoles

El mes de juny, Applus Iteuve va oferir novament el servei de la Inspecció Tècnica per a vehicles agrícoles desplaçant una unitat mòbil fins el poble.

FESTIVAL TERRER

Biel Majoral omple la Febró de música amb arrels

FERRAN ESTIVILL

FERRAN ESTIVILL

FERRAN ESTIVILL

I va arribar el dia... El dia que vam estrenar-nos al Terrer Priorat, un festival amb el qual ens sentim completament identificats com a poble amb arrels a la nostra terra. Administrativament pertanyem al Baix Camp, però geogràficament som propers al Priorat, som a l'indret on neix el Riu Siurana que rega aquesta comarca.

Va ser una nit màgica, primer fred i vent, però a dins d'aquella carpa, amb una copa de vi del celler Gritelles i els parlaments i rondalles del Biel, de seguida ens van anant escalfant de música i 'bon rotllo'.

Una delícia de Biel Majoral, creu de Sant Jordi el 2019, amb la companyia de tres excel·lents músics que van anant desgranant

la seva cançó tradicional, l'amor per la terra i les tradicions, amb un discurs que sempre fa reflexionar i et porta al som com som, perquè arrosseguem tota aquesta tradició que tan bé expressa en forma de cançó i poesia.

Joan Carles Santos

Cinc anys de Terror

Blai Rosés
Codirector del
Festival Terror Priorat

Un festival és una festa? Sí. Un festival és un element d'identitat d'un territori? Sí. Un festival és un espai de la cultura i per la cultura? Sí. Un festival és un dinamitzador de l'economia d'un lloc? Sí. Un festival és també un estat d'ànim? Potser. Fa cinc anys, ja han passat cinc anys!, que vam engegar el Terror. En aquell moment teníem clar que volíem fer un projecte professional, amb la mirada posada al llarg termini i amb una mentalitat contemporània.

Cinc anys fent petites passes per consolidar un projecte ambiciós i sobretot fent cultura des de la idea de qualitat artística, d'activisme delicat, de pobles vius i d'una manera concreta de pensar una comarca: el Priorat, un territori que sobreviu i s'enerva entre el camp de Tarragona i l'Ebre, un conglomerat de poblets, turons, espadats i vinyes carregat de futur i mancat d'harmonia per les batzegades de la història.

Som producte de la voluntat col·lectiva i aquesta és la nostra raó de ser. Han de ser-hi tots: els ajuntaments, les institucions, les empreses i el públic. Si una peça cau, el Terror defalleix. Aquesta màxima és consubstancial al seu periple fins ara alegre, valent i fastuós. Som rurals, som petits, som fora de temporada, som locals i d'arrel, som majoritàriament en veu de dones. Som música i som vi. Som l'experiència de viure la música en viu

tastant vins de terror en llocs que ens transporten, que ens fan sentir les essències del temps i l'espai.

Quan mirem endarere, i repassem els artistes que hem programat la cosa comença a agafar entitat. La llista sencera és pesada de llegir, però una selecció fa sentir: Andrea Motis, Mayte Martín, Meritxell i Judith Neddermann, Los Aurora, Quico el Cèlio, El Petit de Cal Eril, David Carabent, Ariadna Savall, Pepet i Marieta, Quartet Melt, Ma-

galí Sare, A Vore, Joan Garriga, Carles Belda, Jaume Arnella, Xuriach, Cocanha, Escarteen Sisters, Guillem Roma, Heura Gaya, Biel Majoral, Carles Viarnés o Núria Graham. I enguany més i millor. Cada any quan acabem el festival després de veure els concerts, l'emoció del públic, les rialles i la felicitat entre copes de vi nostrat penso, —enguany és insuperable—. I cada any, no sé com, ho superem.

Enumerar és una manera de dimensionar, i per entendre el Terror és impossible fer-ho sense citar tots els pobles que han estat seu oficial del festival, de nord a sud: Ulldemolins, Cornudella de Montsant, La Febró, Arbolí, La Morera de Montsant, Porrera, Escaladei, Torroja del Priorat, La Vilella Baixa, Gratallops, La Torre de Fontaubella, Falset, Marçà, Capçanes, Bellmunt del Priorat, El Masroig i Els Guiamets. Una topografia que no para d'expandir-se i que expressa amb no-

torietat l'àmplia acceptació que el festival ha despertat al territori.

Avui en dia podem afirmar que el Festival Terror Priorat s'ha consolidat com un espai cultural distingit de preeminència en l'escena nacional. Representa, a més, un impecable aparador del Priorat on la música, el paisatge, l'arquitectura i el plaer d'un bon vi expliquen la riquesa de la comarca.

El festival arriba a la cinquena edició amb força renovada i una programació delicada i exquisida. Els i les artistes convidades enguany són: Les Traversées Baroques, Eva Fernández, Lucia Fumero, Pau Puig & Cati Plana, Pep Gimeno Botifarra, Alba Carmona, Marala, Cocanha, Chicuelo, MuOm, Corrandes són Corrandes & Jaume Arnella, Enric Casasses & Don Simón y Telefunken, Isabel Vinardell & Isabelle Laudenbach, Rondalla de Guardet & Sílvia Ampolla i Clara Peya.

El festival, en un format expandit des de finals d'estiu fins a les portes de l'hivern, es fusionarà amb els territoris de les denominacions d'origen patrocinadores: DOQ Priorat, DO Montsant i DOP Siurana. La proposta artística es configura amb concerts sincers, de petit format, i en espais escollits seguint la línia discursiva que dona sentit al to humanista i espiritual que el festival té des dels seus orígens.

En aquesta edició el programa de concerts anirà acompanyat d'un programa de Tast & Paisatge amb el qual convidem el públic del festival a conèixer de prop vins, olis i paratges de la comarca del Priorat. En un context de retrobament amb la vida, Terror esdevé un espai per a la cultura i la descoberta del territori. Un relligam amb la natura i la condició d'éssers sensibles a través de la música, l'experiència del vi i el paisatge.

Actuació a la Febró de Pep Gimeno "Botifarra"

Ja fa uns quants anys que el músic marroquí Ahmed Touzani (nascut a Tànger) va arribar al Genovés, carregat amb el seu violí, el seu llaüt, la seua veu i el domini de la música popular del seu país. Ara, després que ell i Pep Gimeno, Botifarra, entraren en contacte, i fruit d'un temps de treball i de coneixement dels respectius repertoris, ens ofereixen aquest treball, un concert on descobrirem les increïbles similituds entre la música de les ribes nord i sud del Mediterrani.

Dissabte 4 de setembre a les 19 h
Camp d'Esports
La Febró

Podeu consultar la programació completa del festival a: terror.cat

Dues imatges del concert 'Luces, música, acció' que es va fer al camp de futbol.

El projecte 'Música en cada rincón' arriba a la Febró

L'empresa navarresa Suakai va crear el 2020 el projecte 'Música en cada rincón' que adapta produccions musicals orquestrals a petit format i les duu fins a municipis petits de diverses comunitats autònomes de l'Estat. Ho fa, a més, combinant-lo amb un concurs per a joves músics. L'ajuntament febronenc hi va apostar aquest any i el 13 d'agost van

oferir l'espectacle 'Luces, música, acció', basat en bandes sonores. I a més, la sort i la seva qualitat, va fer que el jove violinista Pau Fogàs, vinculat al poble, fos el guanyador del concurs per a tot Catalunya. Fogàs va participar en l'excel·lent concert que van oferir al camp de futbol per a més d'un centenar de persones.

El Festival Itinera arriba a la Febró

El 24 de juliol a la nit, la piscina va ser l'escenari de l'actuació d'Alex Bramwell & Richard White. El concert formava part de la programació del Festival Itinera, un esdeveniment organitzat per l'Associació de Micropobles de Catalunya. Aquesta primera experiència ha portat la música en viu a un total de 80 petits pobles del territori català.

Les restes romanes es poden observar a l'esquerre de la imatge.

Quan l'aigua de la Febró guaria es malalties de l'emperador August

Vet aquí el text que va aparèixer publicat un 28 de desembre al canal d'informació de l'Ajuntament de la Febró al Telegram:

«Us informem que s'hauran d'aturar les obres d'adequació de la captació d'aigua de l'avellanar, tant malmesa per la tempesta Glòria, perquè ha quedat al descobert un aqüeducte romà. Sembla ser (s'havien trobat documents que en parlaven) que durant l'estada de l'emperador August a la Tarraco, va manar construir aquest aqüeducte per portar aigua fins a la colònia *_Julia urbs_*, estança de l'Emperador August; es feia portar l'aigua per prescripció facultativa. De Roma va anar a la Tarraco perquè coneixien el clima de la ciutat a més de ser un punt estratègic al mediterrà, l'eterna primavera deien del clima de Tarraco. A més van trobar que l'aigua de les muntanyes situades a l'esquena de la ciutat eren de primeríssima qualitat i curatives per la dolència que l'afectava. Només bevia de l'aigua que neixia als *_gorgos avellanarum_* i la van anomenar *_aqua regia febrorum_*».

Quan es puguin reemprendre les obres us ho farem saber, mentrestant portarem aigua en camions i per beure, per l'aigua de boca, estem negociant amb la localitat de Santes Creus fer una compra d'aigua en garrafes. Esperem restablir el subministrament abans de l'estiu que és quan fa més falta.»

Reunió a la piscina amb els veïns per explicar-los les possibilitats del Banc de Terres.

Campanya del Banc de Terres a la Febró

Va sortir d'una conversa amb l'actual consistori de La Febró la idea de muntar la oficina del Banc de Terres un dia a la setmana al poble per així poder donar un servei més proper als seus habitants. Després vam madurar la idea i vam trobar oportú fer un mes de campanya, un dia a la setmana per cada poble del Baix Camp. Aquest any 2021 vam començar i La Febró va estar entre els 3 pobles de les muntanyes de Prades que van encetar la campanya. Alguns dels propietaris rústics de la Febró van fer l'esforç de venir a presentar les vostres propietats per a rumiar plegats com donar-li la volta a runes i boscos. L'opció de compra seria una fórmula adequada per promoure l'arrelament al poble de nous pobladors i pobladores, no obstant costa desprendre's de les terres ara que estan bastant devaluades per la pèrdua d'utilitat agrària i la degradació de les edificacions. Així doncs la fórmula més sentida ha estat arrendament per millores o dit clar i català trobar qui faci la gran inversió a compte d'un termini llarg d'arrendament. Vam acabar aquell més de març amb una trobada a les piscines entre propietaris i gent del poble i diversos projectes de vida al medi rural. En vam ve-

nir forces de la Febró (diria que més d'un 50% del cens!) i vam poder escoltar les intencions i idees dels qui voldrien ser els vostres veïns, vam poder veure la diversitat de perfils que hi ha i els hi vam poder dirigir les preguntes que vam trobar oportunes. Aquell format també va ser una prova pel Banc de Terres i com a experiència va resultar ser molt interessant i repetible, no obstant això mig any més tard encara no en tenim cap dels projectes de vida que hagi pres la determinació d'encetar una nova etapa a La Febró. Des del mes de maig, a través de la nova web campviu.cat les finques són promocionades als demandants del Banc de Terres, arrel d'això hi ha més gent que s'hi ha interessat, per exemple, una parelleta jove ha estat considerant l'oportunitat de muntar la seva granja de pollastres ecològics aquí dalt, no obstant la bellesa del paisatge que aprecien ho han descartat com a primera opció per la llunyania dels centres de consum i distribució del producte. Aquesta es la realitat que tenim i per revertir-la caldrà sumar al que fa el Banc de Terres estímuls i avantatges comparatius respecte d'altres possibles destinacions. Quan he de promocionar la Febró entre els deman-

dants poso en valor la proximitat, el potencial de facilitar les coses que té el fet de ser un poble tant menut, tant humanament abordable (i m'estalvio de comentar el potencial de complicar-les que també té el mateix fet). La bona predisposició a rebre nous veïns de part dels habitants del poble facilita l'èxit de la integració, les facilitats econòmiques per afrontar la gran inversió fan que el que ha de ser nou veïnat es decideixi a començar. Dono alguns exemples d'iniciatives que suposarien facilitats econòmiques als nous veïns a l'hora d'instal·lar-se: una cooperativa d'habitatges per a gestionar varies rehabilitacions alhora podent comprar els materials també alhora i en més gran quantitat, una planificació forestal a escala municipal que permeti a les finques adherir-s'hi i esclarir bosc o recuperar superfície agrària, una petita serradora per transformar el pi roig en cairats per remuntar masies, obradors on poder elaborar les produccions locals i donar-hi un valor que permeti guanyar-s'hi la vida ... per no dir totes aquelles mesures que deuen estar pensant que m'he deixat, i si és així serà per a que les digueu vosaltres el pròxim cop que ens trobem per buscar futurs al poble.

Gessamí Sardà Moya
Tècnic responsable del Banc de Terres del Baix Camp.

L'Andrea Bonet, Benvingut Olivé, l'Antònia Márquez i l'Antonio Cotilla, tots ells ja instal·lats de nou a la Febró.

Un viatge d'anada i tornada

Conformen el grup de residents de més edat de la Febró i tots ells tenen un denominador comú: van deixar el poble buscant una vida diferent i amb els anys han tornat per cuidar unes terres que mai no van acabar d'abandonar

El pagès de mig terme

L'Antonio Cotilla de Haro té 76 anys. Va néixer al poble d'Algarrobo, a la província de Màlaga, municipi que la seva família, pare, mare i cinc germans, van deixar als anys cinquanta per instal·lar-se a la Febró. La raó de deixar Andalusia i fer cap a les muntanyes de Prades va ser la construcció de la carretera, la de la Mussara cap a Prades, on el pare de l'Antonio va trobar feina.

Perquè van fer cap a la Febró i no qualsevol altre municipi del traçat de l'obra és molt prosaic, «en aquell moment es feia el tram de la Febró i era el poble que quedava més a prop de les obres». I a les obres va trobar la primera feina l'Antonio, «vaig començar amb 12 anys a fer de 'pintxe', portant aigua amb càntirs als treballadors». L'Antonio havia de buscar la font més pròxima i fer arribar l'aigua als que treballaven a la carretera, «que es va fer tota», recorda, «a pic i pala. No hi havia màquines».

La família Cotilla va viure a diverses cases del poble, on ja es van establir de manera de-

finitiva tot i acabada la carretera. El pare va continuar a l'empresa que va fer la carretera i l'Antonio, el gran dels germans, es va dedicar a fer de pagès, encarregant-se gairebé de mig terme de la Febró. Duia finques com la del Mas d'en Porrera i la de Cal Barones, «i terres de Cal Sord», «fins que vaig marxar a fer el servei militar, amb 23 anys». D'aquella època recorda com venia patates a camions o les collites de fesols, «que arribaven gairebé a mil quilos». A secà, el que ara són boscos a tocar del poble eren conreus de blat, ordi o civada.

La família va anar a viure a Tarragona i l'Antonio, després del servei va instal·lar-se a Reus, on vivia la que seria la seva dona, la Teresa Maria Ferré, també de la Febró i amb qui festejava des que tenien 14 anys. El sogre feia de carter, «i van marxar a Reus, on va continuar fent de carter».

La feina de l'Antonio durant 14 anys va ser la de xofer particular per a l'empresa Olis Sabater. Cap als anys 80 l'empresa va deixar l'activitat i va ser aleshores quan l'Antonio va

començar a treballar en el que és l'actual IRTA. Allí feia les tasques de manteniment de les instal·lacions i terrenys, vinculant ja la seva feina a la terra, que encara treballa al poble.

Cotilla recorda que quan es va casar, «els caps de setmana pujàvem sempre a la Febró a fer de pagès, vàrem comprar uns terrenys de regadiu que són el que encara tinc». Els seus sogres, recorda, no tenien finques de conreu, però si terrenys a boscos, «dels que ja no se'n treia cap profit».

Del treball a la terra recorda la feina que feina amb el Queni de ca l'Elisa, «els dos sempre anàvem a matar. A veure qui treballava més! Va ser com un segon pare per a mi», apunta en Cotilla. «Tota la feina que sortia la fèiem: de pagès, tallar pins, arrossegar-los amb els animals...», detalla.

Des d'aleshores ha mantingut el vincle amb la Febró, «un poble que m'estimo més que no pas on vaig néixer», on hi ha retornat tot just dues vegades per a visitar-lo.

Cotilla ha tingut dos fills, el Jordi, militar, i el Sergi, que treballa a la Diputació i que ha estat alcalde de la Febró. D'ells, l'Antonio recorda que, «de petits, mentre els altres nens anaven a jugar, a ells els tocava ajudar a la terra».

Cotilla per parlar del futur recorda que al cap de nou anys d'enviudar es va tornar a casar, amb la Patrícia, i se'n mostra satisfet de com li ha anat, «fins i tot va sorgir l'oportunitat i he comprat diversos terrenys a boscos que he posat a nom dels fills i els néts». Sobre si en trauran profit, de la terra, els fills, l'Antònio diu quasi com un desig, «crec que sí».

Per a l'Antonio, ara la terra és un hobby, «i per cansar-me una mica», i afirma fins i tot sentir-se de vegades el ximple del poble, «perquè de la collita que faig el 90% és per a regalar», perquè el seu consum propi és poc.

El taxista pastor

Benvingut Olivé Roig, té 81 anys. Va néixer a la Febró, «el dia d'una gran nevada i a més era el dia dels Innocents. Déu m'ha enredat des de llavors fins ara!», exclama rient. La família del Benvingut era del poble, la mare del Mas de la Verda i el pare del poble. Ell va ser el petit de tres germans. Tenia un germà i una germana que ja són morts. Amb tot, el Benvingut explica que el seu germà, quan es va casar, «viví a casa, amb els pares, però la jove i la sogra no es portaven massa bé i van anar a viure a l'Aleixar, on van tenir bestiar i després també va treballar per a una empresa de finques».

A la Febró, la família tenia un ramat d'ovelles, «i la mica de terra que jo treballava». Però era una època complicada i van decidir que quan acabés el servei militar anirien cap a Reus a buscar millor vida. «Però de la 'mili' només vaig fer la instrucció. Els comandaments van veure com vivíem. La porta de casa nostra

era tota de fustes podrides, que hi podia passar un gat amb la cua alta, i van decidir llicenciar-me sense acabar el servei». També abans d'acabar el servei va morir el pare, «d'una operació de l'apèndix», i es va quedar sol amb la mare.

El Benvingut havia conegut, a l'escorxador de Reus, a un taxista que li comprava corders per la seva cunyada. Els corders els baixava des de la Febró en moto, «dos o tres, a una capsa de les de fruita, lligada darrera». Del taxista recorda que, «venia amb un *Dauphine*. Vàrem fer amistat i em va explicar com funcionava el negoci. I em va dir que es venia la llicència per 150.000 pessetes». Mare i fill van decidir vendre's les ovelles i recollir el màxim de la collita d'avellanes, «però quan va ser el moment, no va voler vendre».

Amb tot, al cap de poc temps, recorda Benvingut, «ell mateix em va venir a buscar per dir-me que havia mort un taxista a Reus». Pocs dies després va contactar amb la família, «i va donar-se la coincidència que l'home d'una cosina hi erem molt amics», recorda el Benvingut. El tracte va tirar endavant, però el preu va ser de 225.000 pessetes «El dia que vaig arrebregar tots els diners», amb tot el que van poder vendre, les ovelles, el corral... El Benvingut explicava que, «els vaig posar dins una bossa i no vaig fer prou. Em faltaven 35.000 pessetes». Amb tot, el tracte es va tancar i el que faltava ho va anar pagant.

Lany 1968, el Benvingut, ja taxista de Reus, es va casar amb la reusenca Antònia Márquez Ortiz (75 anys), amb qui ha tingut una filla, Sílvia, i un fill, Benvingut. «Ens vàrem conèixer al ball, als Ploms, on anava amb uns amics», recorda l'Antònia. En aquella època no pujaven gaire a la Febró, «cuidàvem els avellaners i quan era l'hora no plegàvem les avellanes», explica el Benvingut.

Els avellaners els van plantar quan es va casar, però, explica l'Antònia, «en una època dolenta del taxi es va plantejar tornar a tenir ramat a la Febró». I ho va fer, 700 caps de bestiar, i un corral a la Secuita, «i vàrem llogar un pastor, però al final m'hi vaig posar jo», afegia el Benvingut.

Era una feina força incompatible amb la de taxista. I l'Antònia explica la solució que van trobar, «em vaig presentar per aconseguir el carnet que et permetia dur un taxi. Ell va continuar de pastor, i jo amb el taxi.»

El Benvingut va estar un parell d'anys fent de pastor i novament les ovelles semblaven vinculades inexorablement a la feina de taxista, «un taxista de la ciutat es va jubilar», explicaven l'Antònia i el Benvingut, «i vàrem vendre les ovelles altra vegada, gairebé en vaig fer una subhasta, per poder tenir una segona llicència de taxi».

Una vegada jubilats es van dedicar més a

«Gairebé portava les terres de mig terme, venia patates a camions i feia collites de mil quilos de fesols»

Antonio Cotilla

«Vàrem vendre les ovelles i vam arrebregar tot el que vam poder per comprar una llicència de taxi»

Benvingut Olivé

«Va tornar a comprar ovelles i feia de pastor, així que vaig proposar de treure'm el carnet i dur jo el taxi»

Antònia Márquez

«Quan les avellanes sortien a compte en vam plantar i al mateix temps teníem la granja a Reus»

Andrea Bonet

les terres a la Febró, «contra el que jo voldria», reconeix l'Antònia, tot i que el Benvingut afirma que ella «s'hi aboca al màxim». De fet, han plantat noguers de la varietat franquet i amb els avellaners poden fer una mica de negoci, «venent-ho a la cooperativa», expliquen.

El futur de les finques no sembla que sigui amb els fills. «La filla gran tenen terreny a Maspujols, però no en fan res i el fill no s'hi dedicarà. Però mai se sap», conclouen.

El que potser tornen són les ovelles, «de vegades», afirma l'Antònia, «encara ho diu, de tornar-ne a tenir».

Un negoci d'ous i avellanes

L'Andrea Bonet Llorc, té 81 anys, filla de l'Esteve i l'Andrea, va néixer a la Febró, d'on ha estat sempre la seva família. Fins als 21 anys, quan va marxar cap a Reus, l'Andrea treballava a les terres de la família, «plegant avellanes i, quan acabaves les de casa, als pobles dels voltants on et llogaven per a plegar-les». Tam-

bé feien collita de patates i fesols i com recorda l'Andrea, «bàsicament era per a consum propi, però si en sobrava sí que s'anava a mercat a vendre».

Va deixar la Febró per a casar-se amb el que ja era el seu nuvi al poble, el Joan, amb qui van decidir buscar un futur millor a Reus. Tenir granja i gallines era aleshores un bon negoci «la panacea», i en van obrir una.

En aquella època, instal·lats a Reus, els vinctes amb el poble no es van perdre, «la granja, per dir-ho així, se'ns va fer petita i va arribar una època en què les avellanes sortien a compte». D'aquesta manera va tornar a fer també de pagès a la Febró, «malgrat marxar a Reus les terres les vàrem mantenir i el meu home va plantar aleshores mots avellaners».

Les finques de l'Andrea i el Joan, recorda, «primer ens les duia el Pere de Ca la Sisca, però després va voler dedicar-se a fer de paleta i vam haver de portar-ho tot nosaltres». Van apostar per la maquinària i es contractava gent per a esporgar o replanar. La terra va esdevenir un negoci que compaginaven amb la granja: «fins i tot va arribar un moment que els ous que feiem van deixar de vendre'ls a majorista i els veníem directament nosaltres». De fet recorda com anava amb el carretó i tres caixes d'ous a repartir, per molts municipis, «fins a Sitges, que gairebé el teníem tot nosaltres».

D'hores lliures, poques, «entre setmana», recorda l'Andrea, «ens dedicàvem a repartir els ous, i el cap de setmana, ens dedicàvem a la terra». De fet, la granja la van deixar i el negoci familiar es va centrar en la venda d'ous.

L'Andrea i el Joan van tenir dues filles, la Coia i la Lourdes, a les quals els va tocar ajudar tant amb el negoci dels ous com en el manteniment de les terres. Finalment el negoci de l'avellana va deixar de sortir a compte per la caiguda de preus, «ho vàrem deixar córrer. Nosaltres ja érem grans i la Coia treballava a l'hospital i la Lourdes acabant la carrera...» Les terres, però les van mantenir i com expliquen ara la gran majoria les explota l'Albert Espasa, «que va tenir l'oportunitat d'establir-se com a jove agricultor i necessitava terres». El que si van canviar, recorda l'Andrea, és la casa on vivien. La raó va ser el furgó Mercedes que feien servir per a repartir, que era molt gran i no entrava a la casa pairal. «La casa on som ara la vàrem fer primer només amb uns baixos per poder arribar-hi amb el furgó». Després es van fer els pisos superiors que es van convertir en l'habitatge definitiu.

Les terres quedaran per les filles i si li preguntes si voldria que els néts es dediquessin a fer de pagès, l'Andrea reconeix que, «si m'ho demanessin, els diria que no». Una altra cosa és mantenir-ho com una afició o pel gust de poder tenir productes plantats i collits per ús propi.

Reunió a Capafonts amb alcaldes i regidors de diversos municipis.

Front comú institucional per reclamar el Parc Natural de les Muntanyes de Prades

El passat mes de març, ajuntaments i consells comarcals tarragonins es posaven d'acord i constituïen el Fòrum d'administracions locals pel Parc natural de les Muntanyes de Prades. El reclam per aconseguir la creació del Parc Natural de les Muntanyes de Prades no és nova, de fet es remunta a l'any 1976,

però aquest any s'ha materialitzat un manifest conjunt de 22 ajuntaments i els Consells Comarcals de l'Alt Camp, el Baix Camp, la Conca de Barberà, les Garrigues i el Priorat. Aquestes institucions han iniciat les converses amb el Departament de Territori i Sostenibilitat, amb l'objectiu d'iniciar els passos

necessaris per fer efectiu el procés de declaració.

Al llarg dels 2020 s'han aprovat mocions als ajuntaments i consells comarcals en favor de la declaració urgent de la figura del Parc Natural, i al març es va fer públic un manifest en el qual els ens locals subratllen que el conjunt orogràfic de les Muntanyes de Prades és un espai natural de primer ordre a Catalunya de gran interès biogeogràfic, amb valors excepcionals de geo, biodiversitat i paisatges, acompanyats de múltiples elements del Patrimoni cultural material i immaterial.

Les Muntanyes de Prades, continua el manifest, són el territori forestal continu més extens de la Catalunya mediterrània, on la major part dels boscos no presenten una planificació ni una gestió activa i, per tant, es troben sotmesos als riscos ambientals que aquest fet comporta. «La forestació aquí representa una important amenaça, que s'agreuja amb el despoblament dels pobles de muntanya. Aquesta dinàmica precisa desenvolupar polítiques i mesures per dinamitzar el desenvolupament socioeconòmic i la millora de les condicions de vida de la població», defensen les administracions.

Consideren imprescindible crear un organisme integrador de la gestió de la unitat funcional de les Muntanyes de Prades, per tal de poder actuar preventivament i gestionar de forma activa els actius del territori, amb l'objectiu de preservar el patrimoni biològic, científic, paisatgístic, paleontològic, històric i sociocultural d'aquesta àrea geogràfica.

Reunió de pobles veïns a La Febró

La Febró som el municipi més petit de les muntanyes de Prades i aquest fet, a més del nostre tarannà col·laborador, ens ha fet buscar des del primer dia complicats amb la gent dels pobles veïns. Abans de la pandèmia ja ens havíem trobat altres vegades amb els més propers, Capafonts, Arbolí, Mont-ral, Albiol, Cornudella, Vilaplana, Vilanova i Prades. I amb la pandèmia aquestes trobades es van haver de deixar de fer però aquest 15 de juny les vam re-emprendre altra vegada. En aquestes trobades compartim problemàtiques i possibles solucions, i només escoltar-nos ja ens ajuda moltíssim. En aquesta vam parlar de com fer la contractació dels agents cívics que aquest any ens subvenciona la Diputació, dels cartells per indicar les zones de bany, de l'app que volem posar en marxa per l'aparcament natura i com no, una pinzellada sobre el Parc Natural de les Muntanyes de Prades, entre d'altres coses mentre ens endrapàvem una mica de coca de recapta i una copa de vi.

Itineraris interpretatius per posar en valor les coves de la Febró

L'any 2022 estarà enllestit el projecte que ha de facilitar el coneixement, des dels àmbits històric i arqueològic, d'una part essencial del patrimoni natural del terme de la Febró.

El terme de la Febró té un evident interès pels aficionats a l'excursionisme. L'entorn natural més conegut, com els gorgs, els avencs o els avencocs, són un objectiu preuat pels amants de la natura i la descoberta d'espais naturals.

Però la Febró compta, a més, amb un altre patrimoni natural, sovint també marcat per la mà humana, com són les coves que hi ha repartides pel terme i que des de fa alguns anys han començat a ser estudiades en profunditat des del vessant de la paleoecologia. Ja és ben conegut el jaciment prehistòric vinculat a la cova de les Borres o la Cova Serena. Aquesta última fins i tot amb una utilitat funerària més 'moderna' (del segle VII dC). I també són destacables les reminiscències històriques, per la ramaderia o durant el conflicte de la Guerra Civil, de la cova del Corral. Ara, seguint una proposta del Pla Director del Programa històric i arqueològic dels termes de La Febró, que va elaborar l'Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social (IPHES) el 2018, s'ha elaborat un projecte d'itineraris pel sud-oest i el nord-est del terme de la Febró.

Aquests itineraris han de permetre un accés més fàcil a les coves i als jaciments i, al mateix temps que es facilitarà major informació als visitants sobre els valors de cada espai, també serviran per a fer una actuació molt important de protecció i preservació de tots els elements inclosos en aquestes rutes.

El projecte, obra de l'arquitecte Pau Jansà, i amb la direcció executiva del tècnic municipal, Joan M Tomàs, estableix l'adequació dels camins d'accés, la seva neteja i habilitació. La construcció de passeres pel riu, la col·locació de plafons informatius i també la instal·lació de tanques metàl·liques per la preservació d'alguna de les coves.

L'obra es preveu que estigui finalitzada l'octubre de 2021.

Imatge de la balma del Corral des de l'interior.

La directora d'arqueologia de la Generalitat s'interessa pel Molí del Gegant

El dia 2 d'aquest darrer mes de juny vam fer una visita, amb la directora d'arqueologia de la Generalitat, l'Imma Teixell, a les obres dels itineraris interpretatius històrics i arqueològics de la cova Serena, la cova de les Borres i la cova de la Vila. La directora va voler seguir de prop les obres per la seva importància.

La van acompanyar durant la seva visita l'arqueòleg de l'IPHES, el Pep Vallverdú, els tècnics de l'obra, Joan M. Tomàs i Pau Jansà i els representants de l'ajuntament

l'Isidre, la Lourdes i el Joan Carles.

Els tècnics van explicar-li les modificacions que proposaven al projecte i es van revisar com s'havien de dur a terme les diferents actuacions. I ves per on, la Imma ens va fer adonar de què tenim un altre tresor, a més dels de les coves, que és el Molí del Gegant. Després de revisar el seu perímetre ens va dir que l'estat en què es trobava és prou interessant per recuperar-lo i que buscarien la manera de fer-ho. Ja tenim un altre projecte pel futur!

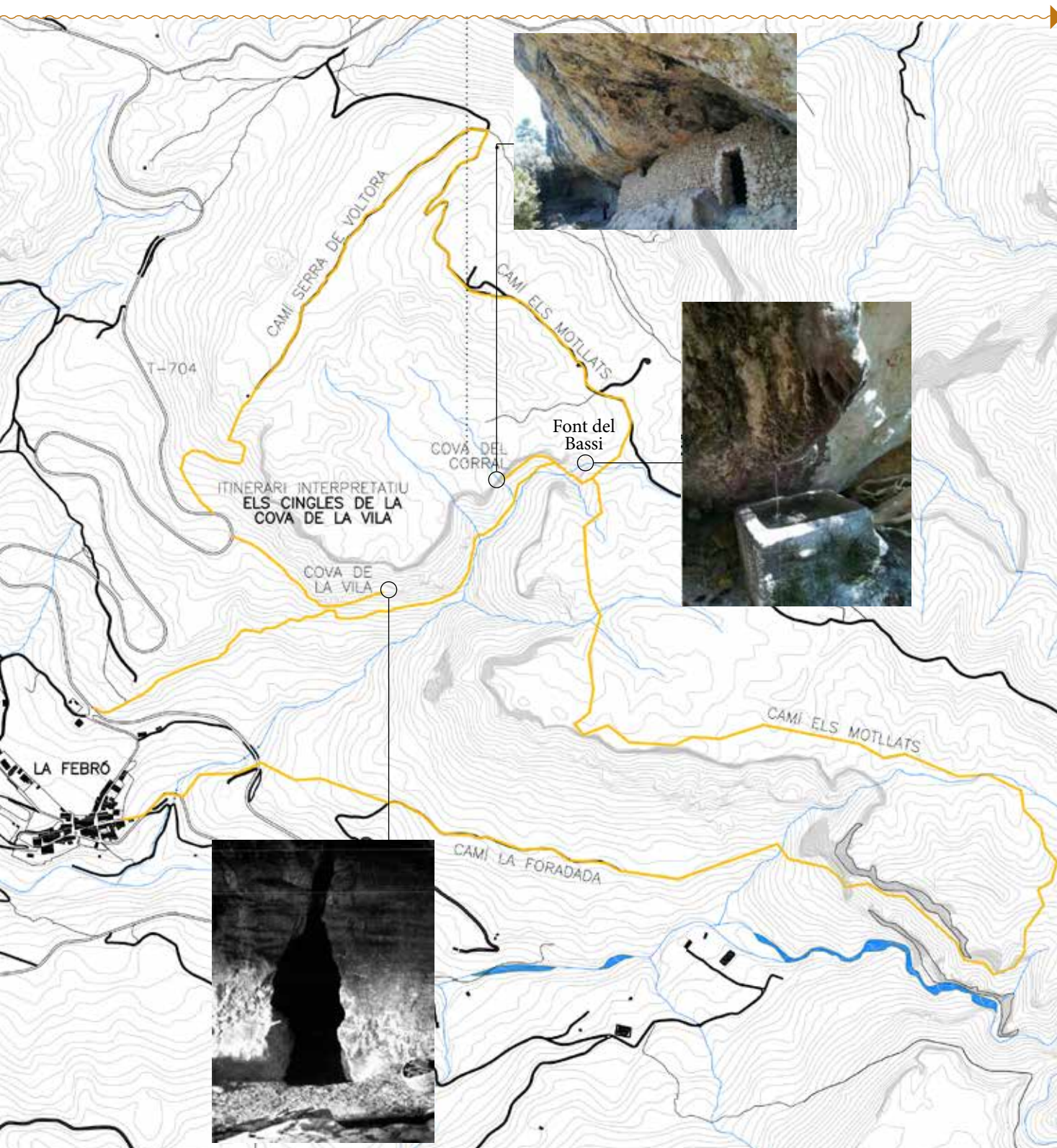
ELS CINGLES DE LA COVA SERENA

Hi ha dos punts des d'on iniciar l'itinerari, ambdós a la part més propera a La Febró. Riu avall des del municipi s'arriba a l'edifici del Molí. Segueix pel marge dret del riu fins arribar a la cruïlla que porta als masos de Galzeran.

És en aquesta cruïlla on comença la part nova i àmbit del projecte de l'itinerari.

Si l'itinerari es realitza agafant primer la part nord d'aquest, un cop agafat el senderó que porta als masos de Galzeran, cal girar a mà esquerra direcció el barranc de les Tellerasses i s'arriba a la cova de les Borres.

De la cova de les Borres hi ha camí marcat cap a la cova Serena, travessant el riu Siurana. Un cop al marge esquerra del riu Siurana, trobem el senderó GR-7 de la Febró i Siurana. Seguint el camí apareix la cova Serena. Un cop a la cova seguim riu amunt fins la cruïlla anteriorment descrita. Aquí podem escollir repetir el senderó del marge dret (molí de la Febró) o creuar el riu fins el camí del mas de Frares, al sud de l'itinerari.

ELS CINGLES DE LA COVA DE LA VILA

Es planteja un nou accés entre els kilòmetres 32-33, des de la carretera de la Febró a Prades (T-704). El camí del barranc de la cova del Corral només cobreix una part de l'itinerari per arribar a la cova de la Vila, actualment l'accés a la cova de la Vila és quasi impracticable. El nou accés s'ajuntaria amb el camí del barranc de la cova del Corral i ens portaria també fins la cova del Corral i la seva font. El camí del barranc de la cova el Corral continua cap a la creu de ferro on s'assoleix la carena que separa la conca del riu Siurana de la del riu Brugent, a 950 metres d'alçada.

Altres recorreguts de l'itinerari a partir de la cova del Corral seran:

- Camí dels Motllats i Serrat de la Voltora, al nord del camí de les coves, amb el tram de llevant el camí dels Motllats en el seu pas pel Pla de l'Ermitanet (1039 m) i el de ponent pel Serrat de la Voltora fins arribar a la carretera T-704, 65 m després del punt d'arrencada del camí de la Cova (1137 m).
- Camí dels Motllats cap a la Foradada i accés al poble pel camí de La Foradada (des de llevant) de 2801,22 metres.

Itineraris de descoberta

Pep Vallverdú
Membre de la unitat de
Geoarqueologia de IPHES.
Director de les excavacions
al jaciment de la
Cova de les Borres.

Aquest any en fa 10 que vam començar a treballar a la Febró. Havia estat 3 o 4 vegades a la zona dels cingles de cova Serena buscant la cova de les Borres. La carta arqueològica del Servei d'Arqueologia i Paleontologia del Departament de Cultura no dona una bona localització de la cova. I vaig decidir mirar de localitzar la balma pel meu compte. No me'n vaig sortir. Finalment vaig trobar-me amb l'alcalde Sergi Cotilla, gràcies a Sergi Vallverdú – el meu pare. El Sergi em va dir de seguida que coneixia el lloc. El seu avi pastor li havia ensenyat on era. M'hi va portar.

La cova de les Borres ens interessava per tal de tirar endavant una recerca doctoral dedicada a la caracterització de la procedència geogràfica dels sílex tallats de diferents jaciments del Paleolític Superior final de les muntanyes de Prades (15.000 – 10.000 anys abans del present). Un grup de jaciments que representen els darrers caçadors recol·lectors de les muntanyes de Prades. Les excavacions estan programades en el projecte 'Evolució paleoambiental i poblament prehistòric a les conques dels rius Francolí, Gaià, Siurana i rieres del Camp de

Tarragona' del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya des de l'any 2012.

En Sergi Cotilla em va rebre amb un tracte més que correcte. Li vaig proposar treballar a la Febró i em va respondre amb la certesa de la seva estima al seu poble i la curiositat de saber qui van ser els primers 'febrerencs' – em va dir. S'ha de dir que he trobat poques persones durant la meua vida professional que t'expliquin el que fas d'una manera tant sincera. Des d'aquestes línies li transmeto el meu agraïment. Abans d'acabar el seu mandat, el Sergi em va demanar que li fes una petita memòria sobre el potencial del municipi en termes de patrimoni. Era un document intern que vaig fer-li arribar un any després per agrair-li el seu interès.

Les campanyes d'intervenció programada a la cova de les Borres es van succeir i poc a poc vam entendre el jaciment. No va ser una qüestió evident des de la primera campanya. La cova de les Borres, a més de ser un jaciment oblidat per l'administració i els prehistoriadors, va ser poc explorat. Aquest fet era una mica contradictori amb el coneixement que es

tenia de la capçalera del riu Siurana. En un dels millors llibres de Salvador Vilaseca, *Las industrias de sílex tarraconenses*, publicat l'any 1953 pel Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), la capçalera del Riu Siurana era el principal capítol del llibre. La cova de les Borres fou explorada breument a l'agost de l'any 1949. Va ser descrita amb un reduït nombre de restes de sílex tallades atribuïdes al poblament més primitiu de les muntanyes de Prades. I mai més es va saber res d'ell fins l'any 1973 quan es publiquen un parell de pàgines en un altre llibre de Salvador Vilaseca anomenat *Reus y su entorno en la prehistòria*.

Un paisatge agrícola i forestal obsolet

Les campanyes d'excavació arqueològiques a la cova de les Borres van servir per donar suport a recerques doctorals i publicacions científiques internacionals i locals. El contacte en l'entorn del jaciment també ens va permetre observar la singularitat del seu paisatge agrícola i forestal obsolet. Es tracta d'un paisatge, en el sentit de la seva transformació per les poblacions humanes, abandonat quan es produïx la davallada del poblament de les muntanyes de Prades des de mitjà del segle XIX. Les petjades de les transformacions humanes del medi natural es manifesten en el mateix jaciment afectat pels bancals agrícoles lligats per la proximitat dels propers masos de la Febró. Només la pista de terra que comunica la Febró i Arbolí i el sender de la Febró a Siurana representen l'aprofitament excursionista d'aquesta zona de les muntanyes de Prades.

En la memòria interna dedicada al potencial patrimonial del municipi de la Febró vaig con-

«El que marca el pas de la història dels pobles és la capacitat d'organitzar-se i no equivocar-se»

siderar el fet excursionista cabdal per impulsar iniciatives de desenvolupament econòmic i social. De fet, un dels objectius que conformen les capacitats de l'Institut Català de Paleoecologia Humana (IPHES) on treballa, és argumentar la transferència de coneixements per tal d'articular propostes patrimonials. Es tracta de recolzar museus, centres d'interpretació i altres instal·lacions per oferir a la ciutadania l'oportunitat de lleure i formació a través del patrimoni cultural i natural. I en el document dedicat al potencial patrimonial es va concretar una proposta d'itineraris curts per tal de visitar el que es va anomenar els cingles de cova Serena i els de la Cova de la Vila.

La Maria Targa, gerent de l'IPHES, gràcies als coneixements sobre els programes europeus per a diferents sectors econòmics, va proposar demanar un LEADER de desenvolupament rural al municipi de la Febró. El primer any, sota l'alcaldia de Sergi Cotilla, no va ser concedit. El primer any d'alcaldia de Joan Carles Santos i Lourdes Martorell, va ser assolit.

El recorregut del cingle de Cova Serena era el millor conegut gràcies les excavacions a la cova de les Borres. En aquest itinerari hi ha zones singulars per a realitzar observacions geològiques, botàniques i arqueològiques. Mentre que a l'itinerari de la cova de la Vila també es proposa realitzar un recorregut per a visitar la cova i els seus conductes associats com la cova del Peixet. En l'itinerari dels Cingles de la

cova de la Vila també es pretén properament recuperar un jaciment, també oblidat per l'administració i prehistoriadors, del món funerari del primers ramaders de les muntanyes de Prades.

El repte de portar a terme aquesta proposta d'itineraris només pretén abordar dues qüestions. La primera, tractar d'ordenar la visita a la capçalera del riu Siurana de les persones abocades a la massificació per manca d'equipaments capaços d'oferir alternatives al lleure com l'excursionisme. La meua convicció personal considera que és molt positiu que la població estigui interessada en activitats com l'excursionisme de muntanya, tant per raons de salut com de creixement personal.

Oportunitats per a l'entorn

En segon lloc s'ha de posar remei a la manca d'oportunitats econòmiques i socials per al manteniment dels pobles de muntanya. Els que hem tingut la sort de veure una mica de món, zones com la capçalera dels rius Siurana o el Brugent, poden ser susceptibles de ser transformades cap a models industrials del lleure o diversificar-se a través d'activitats econòmiques ben plantejades. Però per damunt de tot això, el que marca el pas de la història dels pobles és la capacitat d'organitzar-se i no equivocar-se. Com sempre, el problema de fons és que si les coses es fan com fins ara, per la manca de projectes i l'envelliment de les persones, finalment algú de fora decidirà per tots.

Alguna cosa s'ha de fer tancar el descens de l'exòde rural iniciat el segle XIX i us encoratjo a fer coses diferents per sortir-ne!

En marxa el projecte per dotar de connectivitat els itineraris

La decisió de convertir en més accessibles les principals coves del terme, algunes d'elles amb un component d'enorme valor paleoecològic, no és només un al·licient pels febronencs. Ens sentim orgullosos del nostre patrimoni natural i de la història en l'evolució humana que aquest paisatge rocallós ha tingut i del qual en manté l'empremta. Obrir el coneixement que fins ara s'ha pogut extreure d'aquest entorn representa també adequar-lo per al visitant que, de ben segur, poc sumar l'interès per la prehistòria o la història local vinculada a les coves, amb aquell que ja s'ha expansionat inexorablement, com és el del gaudi dels gorgs o els avencs. Dins el projecte pel desenvolupament dels itineraris pels singles i els plafons informatius que es col·locaran per informar d'allò que representen els indrets que es visitin, també cal apostar per una aplicació més moderna dels sistemes de distribució de la informació cultural i turística pel visitant que segueixi aquests itineraris. Per això s'està treballant també a aconseguir un sistema de connectivitat que pugui estar a l'abast de les persones que estiguin a la zona. Un sistema que, una vegada posat en marxa, pot ser útil per altres serveis que es puguin oferir.

Els joves participants a l'excavació amb el Pep Vallverdú i l'alcalde, Joan Carles Santos.

Testimonis de la nova campanya d'excavacions arqueològiques a la Cova de les Borres

Tres dels participants, Aciel Aguilar Valencia, Anna Batet Güell i Daniel Pujol Fuentes, expliquen la seva experiència

En les muntanyes de Prades, durant el mes d'abril es van realitzar les excavacions al jaciment de la 'Cova de les Borres', a la vora del municipi de la Febró, un jaciment amb una gran importància en l'anàlisi sobre el comportament humà i l'expansió del mateix per aquests territoris i amb un gran valor científic gràcies a l'anàlisi estratigràfic dels detritics i el seu bon estat de conservació a més a més de l'estudi palinòleg dels travertins que aporten molta informació sobre la flora autòctona de les diferents èpoques i com han canviat durant el pas del temps.

Aquest son els testimonis d'alguns dels companys i companyes que van tindre l'oportunitat de compartir l'experiència com aprenents d'arqueologia. Aciel Aguilar Valencia, un dels aprenents a arqueòlegs ens diu sobre

l'experiència: «A l'entorn de Prades, podem trobar grans indrets i un d'ells és el poble de la Febró, és un lloc que a part del seu atractiu, oculta molts indrets que són mereixedors d'estudi, perquè és el nostre patrimoni i val la pena preservar-lo, no només per l'impacte cultural que pot tindre entorn de les futures interpretacions de com vivíem, sinó com a element fonamental de la nostra història. Si és ben cert que per culpa del temporal 'Gloria' ens vam haver de calçar les botes i treballar dur per culpa dels danys que va ocasionar, va ser una experiència inoblidable, de mans dels caps investigadors Maria Soto i Josep Vallverdú i la resta de companys de l'IPHES que ens van guiar en tot moment, malgrat la manca d'experiència en el terreny i ser la meva primera participació en una ex-

cavació, vaig créixer molt tant en la part didàctica i d'aprenentatge com en la personal. Crec que la part pràctica és fonamental per poder complementar l'ensenyança educativa dels estudis superiors. També agrair a la localitat de la Febró per la seva hospitalitat i poder tornar aviat per explorar més del nostre passat».

La pràctica per aprendre molt més

Anna Batet Güell, companya i arqueòloga de l'excavació també en diu: «A mitjans de març, em vaig embarcar en la meua primera excavació, plena de nervis i d'incertesa, ja que no sabia ben bé si el treball de camp m'acabaria agradant. El resultat, però, va ser immillorable. Tot i tenir treballs i exàmens per entregar, l'esforç que vaig fer va valdre al cent per cent la pena. No sols vaig poder aplicar els coneixements teòrics que havia adquirit en el primer any de la carrera sinó que, gràcies als investigadors, vaig poder aprendre molt més, tant dels procediments i tècniques d'excavació, com de coneixements sobre la prehistòria en les muntanyes de Prades. A parer meu, el treball de camp és imprescindible durant l'aprenentatge de qualsevol jove estudiant d'arqueologia, ja que, per molts coneixements teòrics que puguem tenir, no serveixen de res si no els sabem aplicar un cop al jaciment.»

Per acabar, Daniel Pujol Fuentes, que ha pogut també experimentar aquest estiu en altres jaciments arqueològics ens explica: «Em considero molt afortunat d'haver pogut viure en el meu primer any de carrera el que és participar en una excavació arqueològica, considero el fet de participar en treball de camp tant o més important que l'estudi teòric, a més a més, gràcies a la resta de persones que m'han acompanyat durant els dies d'excavació a part d'aprendre molt he passat una estança molt agradable. L'experiència m'ha animat a participar en totes les excavacions que pugui de cara al futur i a centrar-me més a llegir més sobre textos que parlin sobre el món de l'arqueologia. Vaig anar amb no gaires expectatives i vaig tornar gratament sorprès i agraït»

«Vaig anar a l'excavació amb no gaires expectatives i vaig tornar gratament sorprès i agraït»

Com fer l'arbre genealògic?

El 6 de febrer de 1839, Pere Bonet, de La Febró i descendent de Prades, es va casar amb Úrsula Llord, dels masos de Galzeran. Un dels seus nets va ser Josep Bonet Juanpere, de qui us vaig parlar l'any passat. Probablement l'abreviació d'Úrsula va donar el nom a cala Sula.

Aquesta és una de les anècdotes que he descobert dels meus ancestres. Moltes persones senten, en un moment o altre de la vida, curiositat per conèixer els seus orígens. En aquest article us explicaré com fer el vostre arbre genealògic.

Recollida i organització de les dades

Recomano escriure les dades en brut en un document de text. Podem dibuixar arbres genealògics senzills a mà o omplint plantilles que es troben a internet.

Hi ha diversos programes d'ordinador per a recollir i visualitzar les dades i per a dibuixar automàticament arbres genealògics, tant d'ascendents com de descendents. GRAMPS és un programa de codi obert i totalment gratuït. Per altra banda, MyHeritage Family Tree Builder té una versió gratuïta força potent i una versió de pagament amb moltes funcions addicionals, com ara la busca de coincidències amb arbres genealògics d'altres usuaris.

Obtenció de dades

El primer pas és parlar amb els més vells de la família. Recollirem noms d'avantpassats i parents, llocs i dates. També és el moment d'escriure les anècdotes que recordin sobre aquelles persones, que donaran color a l'arbre. Lamentablement, les dades que recollirem d'aquesta manera seran limitades.

El segon pas (opcional) és la consulta del Registre civil. El de La Febró està a Prades, controlat pel secretari conjunt dels dos pobles, que té un índex informatitzat: amb el nom d'una persona ens dirà en quins llibres podem trobar les seves dades. Hem de tenir en compte que el registre civil espanyol va

ser creat l'any 1871. Per a dades anteriors haurem de recórrer al registre eclesiàstic i als manuals notarials, que contenen capítols matrimonials i testaments.

Els llibres parroquials de La Febró es custodien a Prades, ja que les dues viles comparteixen sacerdot. No obstant, l'arquebisbat de Tarragona ha digitalitzat aquests llibres i els de moltes altres parròquies i els podrem consultar còmodament des de qualsevol lloc amb accés a internet:

- Obriu la web de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (www.ahat.cat).
- Al menú superior, seleccioneu 'Arxiu en línia'.
- Al nou menú superior, trieu 'Fons documentals'.
- Desplegueu 'Parroquials'.
- Busqueu 'Febró, la. Parròquia de Sant Esteve, protomàrtir'. Desplegueu-lo.

Degut a la protecció de dades només es poden consultar lliurement els registres de més de cent anys. Els febronencs som afortunats perquè es conserven gairebé tots els llibres parroquials des del segle XVI. A Prades tant carlins com lliberals van cremar la vila i

els seus registres. En altres pobles els llibres van desaparèixer durant la guerra civil.

Tot seguit, algunes pistes que us poden ser útils:

- La parròquia de La Febró va començar a funcionar amb registre propi a partir de l'any 1773. Per a dades anteriors haurem de buscar en els llibres de Capafonts.

- El registre parroquial de Capafonts

comença el 1571, amb forats perquè s'ha perdut algun llibre. Els primers capítols matrimonials són del 1486 i els primers testaments del 1516.

- No us creieu cegament el lloc de naixement ni l'edat dels registres de defunció: en alguns casos són erronis.
- Quan es casaven dues persones de pobles diferents, normalment el matrimoni es celebrava al poble de la núvia.
- En el segle XVIII l'esposa adoptava com a primer cognom el del marit i el seu de soltera passava a ser el segon. Si una dona enviudava i, com era habitual, es tornava a casar, constarà al registre d'òbits amb el cognom del segon marit.
- Antigament la mortalitat infantil era terrible (quasi la meitat dels infants morien abans dels cinc anys); per això hi havia llibres d'albats (defuncions de nens petits) i es podien repetir noms. He arribat a trobar fins a tres germans que es deien igual, perquè els dos primers havien mort anteriorment.
- Alguns preveres tenien una lletra infernal i sovint utilitzaven abreviatures. També hi havia sacerdots mandrosos, que anotaven molt poques dades. En alguns casos van ser amonestats pel bisbe.
- Pel que fa a la llengua dels registres, normalment era el català. En les èpoques que la repressió s'intensificava els trobarem en castellà. Els registres més antics estan fets en llatí.

Sort en aquesta cerca apassionant!

**Josep Maria Llord,
de cal Magunto.**

La primera imatge correspon a l'any 1919 i la resta són de l'estat actual del temple. L'última imatge mostra el petit museu amb peces dels veïns.

L'església de Sant Esteve de la Febró

Sant Esteve és l'església del nucli de la Febró i està inclosa en l'inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. És una petita església de planta rectangular, i d'una nau, amb capelles laterals. Entrant, a l'esquerra, hi ha la Pila Baptismal. Al seu costat, la capella de la Mare de Déu de Montserrat. Després trobem la imatge del Sant Crist i fi-

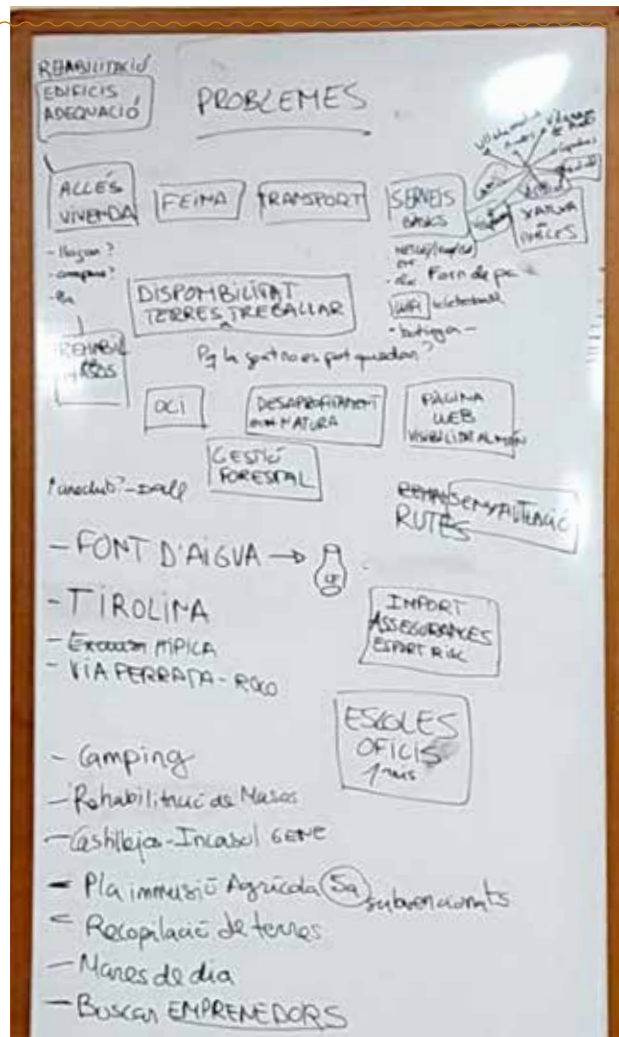
Jaume Casas

nalment hi ha el confessionari, amb una petita imatge del Sagrat Cor. Entrant a la dreta, hi ha una pintura de la Mare de Déu de la Roca, al costat del Santíssim, amb la imatge de la Verge Immaculada. A l'última capella hi ha la imatge del Sagrat Cor de fusta. La nau te la torre del campanar als peus, a la dreta de la porta. L'obra és de paredat, amb reforços

de carreus als angles.

La façana és arrebossada en part i està coronada amb un frontó. Sobre la porta hi ha dos ulls, per a il·luminar l'interior i un tercer ull circular es troba a la dreta de la porta, a la seva part superior. Les cobertes són dos vessants, amb teules. La porta principal, d'arc adovellat, és de les renovacions fetes a mitjans del segle passat. A l'interior, l'altar és senzill, i la paret està arrebossada de blanc. La paret de l'esquerra és de pedra vista.

La diada de Sant Esteve, el 2 de setembre, se celebrava la festa major al poble. Actualment se celebra l'últim o el penúltim diumenge d'agost. Antigament, era sufragània de l'església de Capafonts. Al segle XVI es parla de Rafael Mortra, rector de Capafonts i la Febró (1.578), qui també era, alhora, notari dels dos llocs. El caràcter de sufragà-

Primera pluja d'idees, digueu la vostra!

Ha nascut l'Associació Viu La Febró!

nia es manté almenys fins al segle XVII, 'loci de la Fabrosa suffraganea de Capafonts comitatus pratorum'. La relació és amb el comtat de Prades, qui celebra les misses dominicals a la Febró. Lesglésia va ser renovada a mitjans del segle XIX.

A l'altar es venera una imatge del patró, de fusta. El 1936 va patir alguns atacs al seu patrimoni, salvant-se algunes peces. Els horaris de misses acostumen a ser els dissabtes a les 18 h, amb Mn. Vicenç Ribas Canals i la Gna, Esther Lomas González.

Els últims anys, s'encarregà de tenir l'església perfecta, el bon amic, que ens va deixar, Robert Giménez. A.C.S. També va crear un petit museu de peces religioses donades per veïns del poble, que estan exposades a l'espai del cor de l'església.

Gràcies, Robert, per tot el que has fet per l'església i el poble.

Des del dia 13 de desembre de l'any 2020, a punt per les festes de nadal, nou joves d'esperit, vam signar l'acta fundacional de l'Associació sense ànim de lucre, 'Viu La Febró'.

I quins objectius tenim?, pensareu. Bàsicament, afavorir i col·laborar en la revitalització de La Febró, prioritzant el desenvolupament socioeconòmic i la millora de vida dels veïns i veïnes de La Febró. Volem col·laborar en la recuperació i preservació del patrimoni biològic, científic, paisatgístic, històric i sociocultural, evitant el despoblament i col·laborant en la repoblació ordenada del poble, fomentant una unió de fortaleses de tots els socis i sòcies.

I com ho farem? Recollint les necessitats dels associats i treballant per trobar les millores i solucions; organitzant activitats que siguin de l'interès i benefici del poble, així com pel benestar de la gent que hi viu i per últim col·laborant i treballar activament amb les diferents entitats i institucions per buscar finançament i solucions, gestionant i donant suport a les activitats relacionades amb La Febró, etc.

Espero que el següent pensament que us vingui al cap sigui.... vull formar part de tot això! Com puc ser soci o sòcia? Molt senzill, només has de escriure un correu a viulafebro@gmail.com, explicant-nos la teva motivació i què vols/pots aportar (des del teu suport fins on t'arribi la imaginació!). El domicili el podeu trobar al Carrer del Pou, numero 1. La quota anual només és de 10€ a l'any, per fer front al manteniment.

Tenim moltes idees i ganes de portar-les endavant, tots i totes sumen. Viu La Febró!

Viu La Febró

Associació sense ànim de lucre

JAUME CASAS

JAUME CASAS

JAUME CASAS

JAUME CASAS

Celebració de les festes de Nadal

Com cada any el poble es va engalanar per Nadal. Es va tornar a instal·lar el tió sota l'arbre a la plaça, on també va col·locar-se el tradicional pessebre. Dels actes nadalencs destaca la celebració de l'espec-

tacle de música i contes a càrrec de Domingo García i Ruth Cebrián, sota el nom de La Fada de la Neu. Un espectacle, que malgrat el fred, es va intentar maridar amb cava i neules per a tots els assistents.

JAUME CASAS

JAUME CASAS

La flama del Canigó arriba a la Febró per Sant Joan

Ealcalde, Joan Carles Santos va anar el 23 de juny a Capafonts per a recollir la tradicional Flama del Canigó que després va traslladar cap a la Febró per la celebració de la festa de Sant Joan. La festivitat va servir per aplegar novament els veïns del poble amb un sopar popular que es va celebrar a la plaça de l'Ajuntament.

ENS HAN DEIXAT

Robert Gimenez

Gilabert. Espòs de la Matilde Bonet de ca la Xacona. Exregidor de l'ajuntament de la Febró, càrrec que va ocupar durant 10 anys. Ens va deixar el 22 d'abril del 2021, a l'edat de 78 anys.

Angeles Alcaraz

Fernandez. Esposa del Xavi Santos Bonet de cal Joan de la Font. Ens va deixar el dia 3 de maig del 2021 a Tarragona, a l'edat de 54 anys.

Ramon Cunillera

Marsal. Cap administratiu de l'ajuntament de Prades i de La Febró. Va fer durant 30 anys les funcions de secretari. Ens va deixar l'11 de maig del 2021 a l'edat de 62 anys a l'Espluga de Francolí.

Victòria Rius Besora, va complir 102 anys el dia 6 d'abril. Felicitats i per molts anys a la degana dels febronencs!

HAN ARRIBAT

Jaume Oliveras Molons, El passat 10 de setembre vam donar la benvinguda al petit Jaume Oliveras Molons! Ara ja té quasi un any i està ben espavilat! Amb ell ja hem estat a la Febró uns dies gaudint del poble, la seva gent i els espais naturals que ens envolten de riquesa! Ben aviat el trobareu jugant per la plaça!

Mia Grau Ferrer, germana de la Clara i filla del Marc i l'Anna de la Molinera. Va néixer el 23 d'abril de 2021. Benvinguda a la Febró.

Carla Font i Anton, filla de l'Anton Font Artigas i l'Ester Anton Martorell de cal Panxó. Va néixer el dia 23 de juliol de 2021.

Baula

bàrre

Agulla no està embarassada,
 s'ha fotut tres quilo d'herba.
 La carn que es fa aquí
 que es consumeix aquí,
 Sempre be estat aquí.
 Mitja tornada, dotze homes.
 Aquí, la feina, no te l'acabes.

*Tan petit, tan petit
 Que el comú frega el privat
 I el privat de poc és íntim*
 (Sita Serradell)

El projecte 'Baula' és el resultat d'una investigació documental que la fotògrafa Laura Rodríguez va dur a terme durant els mesos de setembre a novembre de 2020 al poble de la Febró com a projecte final del Màster en Nova Fotografia Documental cursat a l'escola Labasad de Barcelona.

La Laura volia investigar la realitat d'un dels pobles més petits de la comarca, no només des de la mirada fotogràfica sinó també vivencial a partir d'entrevistes a diverses persones relacionades amb el territori que posteriorment la poetessa Sita Serradell va sintetitzar en diferents textos que acompanyen el seu treball.

Es tracta d'un treball a quatre mans que les dues artistes tenen intenció de continuar durant els propers mesos amb l'objectiu de publicar un llibre.

Una baula és cada una de les anelles que formen part d'una cadena i el treball pretén mostrar les bauls visibles i sovint amagades que com un teixit vertebrèn el tarannà del poble. Hi són presents les persones i les paraules, les vivències, les experiències personals però també el paisatge, el passat, el que ens és present i com també ressonen il·lusions futures. Les dues artistes han volgut donar veu a tot allò que configura i fa ser al poble.

Com diu la Sita:

*«Mentre tenen la boira més avall, seure al marge sense haver
 de pensar que no és cap paradís ni cap infern ni la síntesi
 de les dues coses, que seria un parc temàtic.
 La vida passa descarnada, sense sòcol ni motllura. Tens
 carretera, poca cobertura encara. Falten geranis a les
 façanes però les eines conserven el seu ús primigeni,
 el necessari. Això és tot, això és molt.
 Baula que ara lliga ara transmet, balda que truca o balda
 que es passa. El vincle són les velles arrels dels que marxen,
 els que es queden, dels que tornen i dels que aterren»*

Gràcies Isabel, Isidre, Joan Carles, Josefina, Josep Maria, Joan Jordi, Lourdes, Mar i Sara.
 Gràcies per tot i per tant

Laura Rodríguez i Sita Serradell

Quan la Febró esdevé model de referència i estudi

En els últims mesos ha coincidit que la localitat de la Febró, sigui de manera individualitzada o dins el conjunt de les Muntanyes de Prades, s'ha convertit en material d'estudi. En aquestes pàgines us mostren el resum de tres treballs de final de Postgrau i de Màster que han coincidit a tenir el poble com a referència, tot i que des de punts de vista molt diferents els uns dels altres.

A 'Baula', el treball de Laura Rodríguez i Sita Serradell, el poble i la seva gent ha estat 'retratat' des d'un vessant poètic i artístic.

El treball de l'Adrià Piñol ha analitzat el repoblament de les Muntanyes de Prades (és a dir, el despoblament, en realitat) i les perspectives de futur.

Finalment, la Séverine Chenault fa una anàlisi d'una conseqüència directa de la pandèmia: el canvi en els hàbits de consum. El consum de productes de proximitat té una oportunitat clara de creixement gràcies al canvi de paradigma, però cal que els productors locals s'hi sàpiguen adaptar.

Estudi sobre el repoblament rural a les Muntanyes de Prades

Màster interuniversitari en Planificació, Governança i Lideratge Territorial. Universitat Rovira i Virgili, Universitat de Granada i Universitat de Màlaga.

Diagnosi del desplegament del mercat de pagès del Baix Camp

Dinamització Local Agroecològica
Universitat Autònoma de Barcelona
Gener-Juny 2021

El 2020 ha marcat un punt d'inflexió en els hàbits de consum: la necessitat de distància social va provocar un transvasament del consum alimentari fora de casa cap al consum dins de la llar. Els canals de comercialització de productes alimentaris també es van veure alterats per les restriccions de mobilitat i la nova necessitat de fer la compra de manera més ràpida per disminuir les interaccions: els hipermercats i supermercats grans, sovint ubicats als afores, van cedir terreny als supermercats més petits situats als centres dels pobles i, fet prou inèdit, a formats especialistes o més tradicionals com les botigues d'alimentació i altres formats.

La pandèmia també ha posat els riscos de la cadena alimentària globalitzada en el punt de mira i ha despertat certa consciència cap a la importància de la resiliència basada en la proximitat entre productor/es i consumidor/es. Les tendències de fons que ja existien al mercat de gran consum s'han consolidat: consum de productes ecològics, compra de productes de proximitat / km0 i sostenibilitat com criteri a l'hora de seleccionar els productes (mediambiental i/o econòmica i/o social) agafen cada cop més importància.

Aquest context difícil a nivell sanitari, econòmic i social sembla tanmateix conformar un sòl fèrtil per a l'emergència o l'acceleració d'iniciatives que puguin qüestionar el Sistema Agroalimentari convencional com a conseqüència d'una major sensibilitat de la ciutadania cap a les problemàtiques de Sobirania Alimentària (viscudes com a neguit cap a la seguretat del subministrament alimentari).

És en aquest context que el mercat de la pagesia del Baix Camp està a punt d'iniciar-se, impulsat pel Consell Comarcal. Situat en una

primera fase a Reus de forma setmanal, el mercat podria situar-se també de forma puntual a pobles de les muntanyes, aprofitant esdeveniments locals, i així fer-los participants del procés de Transició Agroecològica (transició cap a un sistema alimentari més sostenible a nivell econòmic, social i mediambiental).

Un mercat de pagès és una de les formes que pot agafar un Circuit Curt de Comercialització, l'objectiu del qual és generar sustentabilitat per als/les productor/es en els tres eixos que engloba la agroecologia alhora que permet un empoderament dels/de les consumidor/es amb la seva alimentació, dibuixant un camí cap a certa Sobirania Alimentària.

Per assolir el seu poder transformador, el mercat de la pagesia del Baix Camp haurà de superar reptes lligats tant a la configuració del territori, entre muntanyes i plana, com ara la poca articulació / connexió del sector agrari. Afortunadament, el projecte i el territori compten amb moltes potencialitats en forma de projectes concrets que poden néixer entorn a la logística o a la venda, per exemple, i en forma de persones productores amb ganes d'aconseguir treballar de forma col·lectiva.

Per acabar, la fortalesa potencial d'aquest Circuit Curt de Comercialització i el seu poder per desafiar el Sistema Agroalimentari convencional dependran en gran part del compromís que s'atenyi entre productor/es i consumidor/es perquè com va dir una de les persones entrevistades: «Perquè funcioni el mercat, que la gent acompanyi. És que tot ho fa la gent.»

Séverine Chenault

Desgranant cereals en una era de la Febró el 1943.
Foto: Albert Prunera Baró (Foteca Municipal de Reus)

El treball de fi de màster 'Estudi sobre el repoblament rural a les Muntanyes de Prades', es focalitza en la greu problemàtica actual i futura vers el despoblament d'aquestes muntanyes. En el treball es duu a terme un anàlisi amb la finalitat d'obtenir el perquè del despoblament a la zona i, posteriorment, observar quin model de reconversió seria l'ideal per tal de mitigar o reduir aquest problema en els municipis com per exemple la Febró a diferència de Prades que no el té.

La principal causa que explica la fugida dels anys 1960 de molts dels habitants de les Muntanyes de Prades és la seva proximitat al Camp de Tarragona, el qual era un indret amb una qualitat de vida molt superior a la que caracteritzava els diferents municipis rurals del territori, és a dir amb unes garanties d'una oferta laboral, d'una sanitat, d'una educació, etc.

Avui en dia i en ple segle XXI la situació és força canviant respecte les dècades de mitjans del segle passat, és a dir, que molts dels aspectes que mancaven a l'entorn rural i que van fer que la gent marxés a les zones urbanes, avui dia estan resolts i amb capacitat d'oferir-los a rural. L'oferta

laboral a muntanya ja no està limitada només en l'agricultura, sinó que les alternatives laborals a implementar en aquests indrets són múltiples i molt variades, sempre destacant la millora en la qualitat de vida, en l'educació, la sanitat, etc., que aquests entorns rurals han adquirit en les darreres dècades.

Un cop realitzat l'estudi, s'ha conclòs que per tal de revertir la situació poblacional de les Muntanyes de Prades s'ha d'implementar una eina, la qual desenvoluparà dues línies d'actuació; en primer lloc l'eina és l'aprovació definitiva del Parc Natural de les Muntanyes de Prades; el qual impulsarà i col·laborarà a accionar les dues línies d'actuació: la de l'habitatge i la del canvi del model turístic; sempre tenint en compte el sector primari el qual és un dels potencials del territori. Un Parc Natural no només es caracteritza per la conservació del medi natural, sinó per promoure, potenciar i mantenir la cultural del territori que el caracteritza, les tradicions, la seva gent, els seus municipis, la seva activitat econòmica com és l'agricultura, entre d'altres.

Adrià Piñol

Dibuix: ARACELI GARCÍA CASALS

Joan Perucho i el 'Lom', animal fantàstic de les muntanyes de Prades

Carles Marqués

Quan vaig venir per primer cop a la Febró amb la Carme, una de les coses que vaig endur-me cap a la nostra casa va ser un llibre. Un llibre de Joan Perucho, un volum de narracions de les seves obres completes. El volum, publicat per Edicions 62 el 1986, recull quatre títols significatius de la narrativa fantàstica d'aquest "mestre de la imaginació", tal com el reconeix la portada del llibre: *Botànica oculta*, *Els balnearis*, *Monstruari fantàstic* i *Gàbia per a petits animals feliços*. Pel que fa al cas que us vull explicar, quedeu-vos ara com ara amb el darrer dels quatre títols.

Tot el llibre, el volum sencer, és indicat per

començar a conèixer Perucho, però la veritat és que, en relació a la Febró, alguna cosa em demanava a crits ficar-me'l a la bossa i dur-lo aquí. Podria dir que va ser una cosa màgica, com les que narra el propi autor, i al capdavant potser sí que serà així. Però d'entrada, els motius d'agafar-lo i rellegir-lo semblaven molt més senzills. Per a mi, en aquell moment inicial, la Febró em "sonava" a Perucho per dues raons: les seves cendres reposen molt a prop d'aquí, a

Prades, a l'ermita de l'Abellera, des de l'any 2003, que va morir. L'altra raó és que aleshores tenia molt al cap tots els 21 monstres del seu *Monstruari fantàstic*. Els monstres reals,

immaterials o gairebé corporis, com els descriu amb tot detall Joan Perucho.

No, no patiu, el vostre nou veí no és un nigromàntic, ni un bruixot, ni tan sols un tirador de cartes del tarot! Ben al contrari, tot plegat és molt més terrenal: una professora de l'Institut Cal·lípolis de Tarragona, Lourdes Sánchez, m'acabava d'embarcar – i jo de pas, hi havia embarcat la Carme – en un projecte xulíssim en què les seves alumnes del grau superior de caracterització i maquillatge havien de "donar vida" als monstres peruchians. I jo m'havia d'encarregar de triar els fragments adients per a aquesta cerimònia gairebé pròpia del doctor Frankenstein o Dràcula.

D'aquestes noies – també hi ha algun noi – en sentireu a parlar algun dia en el món del cinema o del teatre. Són "de por". El treball que han fet és, en el doble sentit de l'expressió, "fantàstic". Espero algun dia poder-vos mostrar el resultat, en vídeo: és la fantasia de Perucho feta realitat.

I, parlant justament d'això, com us anava dient, vaig portar l'esmentat llibre a la Febró, un lloc tranquil i idíl·lic per treballar-hi, l'escenari ideal per poder-m'hi concentrar. I és justament això el que va passar: que, qui sap si per la proximitat de l'esperit de Perucho o per què, però la seva fantasia és va fer realitat. Acabat el *Monstruari fantàstic*, amb la seva foscor, com diria Carles Porta, i gran ironia fina, tot s'ha de dir, em vaig posar a llegir la *Gàbia per a petits animals feliços*, una mena de continuació del *Monstruari*, deliciosa i suau, on els monstres són petits i feliços.

Però tot i ser petits, un d'ells em va clavar un ensurt de campionat, el molt... perquè se'm va aparèixer de sobte, tan real com si ara el veiéss en aquesta pàgina. Em va saltar des d'una altra pàgina, la del llibre, fins als ulls, perquè parlava del mateix paisatge que veia. Potser n'heu sentit a parlar, vosaltres, d'aquest petit monstret. Segur que sí, és el Lom, que viu per aquests rodals!

Per als que no el coneixíem, com jo, vegeu amb quina delicadesa ens el descriu Joan Perucho. Res que no sapigüeu els que en sabeu: "Ve a ésser com un gat de pèl molt fi que es cria a les muntanyes de Prades i pels rodals de Siurana. Menja herba gatera, que és una herba dolça, molt digestiva, que té la virtut de provocar salts melodosos, suavisims. Així, si hom beu una infusió d'herba gatera, comença a saltar, a poc a poc, mentre una vaga melodia, de violins i arpes, sona ensems." Ara entenc jo, que no sabia res de l'herba gatera ni n'he pres mai, d'on ve l'estranya i misteriosa música que se sent des de molt lluny algunes nits en aquestes muntanyes de Prades. Justament li volia preguntar al Joan Carles, que entén de música, quin instrument és el que sona.

I continua Perucho, per als desconixedors de la fauna d'aquestes muntanyes: "El lom només té les dues potes del davant, car les posteriors les perdé quan les coses acabaven d'ésser creades, no se sap ben bé per què. En canvi, li eixí llavors una llarga cua, molt molsuda, que l'ajuda a saltar. Al Lom li agrada tant la música que, quan salta, es para a mig aire moltes vegades, per tal d'escoltar-la, i s'adorm així fent cara de felicitat." Un cop més la música, i la felicitat. Les dues coses deuen haver fet que "darrerament, el lom s'ha fet amic dels nens i nenes (que fins ara contemplava d'amagat darrera les farigoles) i hom diu que juga amb ells a saltar i parar." Això darrer encara no ho he pogut comprovar. Potser aquest estiu, que puja més canalla al poble.

Tot i que es veu que els millors exemplars de loms es fan aquí, a la riba del riu Siurana, pel que em diuen l'Isidro i el Josep Maria, que saben els costums dels animals feliços, el mestre Perucho assegura que se n'ha estès el poblament: "també he sentit a dir que a les masies del Montsant, prop de Scala Dei, se n'han vist alguns, somicant satisfets, a les teulades o vora els galliners. Són molt fàcils de trobar a conseqüència de la música que els acompanya sempre quan es desplacen."

Animats per les paraules de Perucho, i per aquesta suposada facilitat de trobar-los seguint la música, ens vam disposar amb la Carme a sortir d'excursió o de safari fotogràfic, a buscar loms. Jo, que malgrat tot soc incrèdul de mena, esperava que fos més profitós que les vegades que havia anat a caçar gambussinos. I la veritat és que sí, que va ser fàcil. Tot és possible quan t'ho proposes, diuen. I allà, al mig del camí del Molí, per on passen tants caminadors sense veure'ls, perquè no els busquen, vam descobrir un lom. Li vam fer una foto amb el mòbil, però l'animal és tan esmunyedís que va sortir moguda. Només se'n veia la cua, que semblava la d'un esquiroi, però molt més molsuda i de pèl més fi. Un fracàs de foto, i d'expedició. Ningú no ens creuria.

Sort que vaig recordar que una alumna de la Lourdes – la del Cal·lípolis, no la nostra alcaldessa –, l'Araceli Garcia Casals, m'havia dit que un cop, en una sortida que van fer els de l'Institut als Gorgs, havia aconseguit de veure un lom. I n'havia tret una imatge exacta i precisa, que li he demanat per acompanyar aquestes ratlles. Mentre l'admireu, ens perdonaieu però us hem de deixar: hem sentit música i ens sembla que hem vist una llarga cua, cap allà la Roca del Migdia.

La Diputació es compromet a prioritzar pobles petits com la Febró per assegurar-ne la connectivitat

El 21 de desembre de 2020 es va signar el 'Conveni per al desplegament i la compartició d'infraestructures de telecomunicacions a la xarxa local de carreteres de titularitat de la Diputació de Tarragona i l'adquisició de compromisos de construcció d'infraestructures de telecomunicacions per al període 2021-2022', per la presidenta de la Diputació de Tarragona, Noemí Llauredó, i pel conseller de Polítiques Digitals i Administració Pública de la Generalitat, Jordi Puigneró. Aquest conveni vol aconseguir que la xarxa de fibra òptica de la Generalitat cobreixi el 75% de la població tarragonina el 2022.

El desplegament de la xarxa al Camp de Tarragona, l'Ebre i Baix Penedès en el període 2021-2022, es farà aprofitant la xarxa viària de la Diputació.

Per la signatura del conveni es a fer un acte a l'Auditori de la Diputació, que va reunir més d'un centenar d'alcaldes, telemàticament. En representació de tots ells va intervindre l'alcalde de la Febró, que va destacar la importància d'evitar el desequilibri territorial i el despoblament.

Joan Carles Santos, va valorar positivament la signatura del conveni, una notícia molt esperada en el món rural. «De totes les mancances de viure al món rural, la manca de connectivitat és una de les més rellevants; l'arribada de la fibra òptica donarà una empenta al territori i esperem que sigui una realitat ben aviat», comentava Santos.

«La Febró, Bot o Bonastre, els municipis més petits són els més beneficiats, prioritzem els pobles que no tenen cap connexió», va remarcar per la seva part la presidenta de la Diputació de Tarragona, Noemí Llauredó.

Actualment 26 municipis de les comarques tarragonines tenen accés a la fibra

L'alcalde de la Febró durant la presentació del conveni per expandir la fibra òptica.

òptica. Amb aquest conveni entre ambdues administracions, la fibra arribarà a 81 municipis més, de manera que, un total de 107 municipis tarragonins tindran accés a la xarxa pública d'alta velocitat. Això suposa el 75% de la població de la demarcació. S'aprofita el traçat de les carreteres de titularitat de la Diputació: en total hi haurà més de 1.000 quilòmetres de canalitzacions sota les cunetes. Així, la taxa de cobertura de població amb fibra òptica passarà del 43% a finals del 2020, al 65% en acabar el 2022. De cara a l'any 2023 es cobriran els municipis de més de 50 habitants i per a la resta de petits nuclis, es buscaran "opcions alternatives" -com per exemple la inalàmbrica.

Aquest conveni preveu una inversió total de 33,7 milions d'euros entre el 2021-2022 per fer ampliar la xarxa de fibra òptica a la demarcació de Tarragona. D'aquests, la Generalitat, a través del Departament de Polítiques Digitals, invertirà 26.870.000 euros, i la Diputació de Tarragona n'injectarà 6.900.000 euros.

Blaveta del pèsol (*Lampides boeticus*)

Escac ferruginós (*Melanargia occitanica*)

Blanca de l'arç (*Aporia crataegi*)

Papallones a la Febró

Ernest Vives

Observar i intentar identificar papallones també és una manera de fer natura. Als conreus de la Febró podem identificar més de 200 espècies diferents de papallones.

La gran varietat de colors vius i formes les fan un insecte singular i atractiu.

Aquesta és una activitat que ens permetrà passejar i gaudir de la natura sense necessitat de fer grans caminades. Al mateix temps, conèixer la diversitat de les papallones, com que són insectes bioindicadors i, per tant, molt susceptibles als canvis ambientals i de les cobertes de sol, ens permetrà detectar la qualitat ambiental i els canvis que pateix l'entorn. Si bé la majoria d'espècies es mantenen estables, les espècies de terres més baixes comencen a detectar-se a més alçada, segurament per l'escalfament del planeta. I l'augment de la massa

boscosa i la seva densificació afavoreix les espècies a qui els agrada el bosc en detriment de les que prefereixen els espais oberts.

El seu gran valor estètic i la relativa facilitat amb què es poden identificar les ha convertit en un grup

d'insectes molt popular. Són molts els naturalistes i aficionats que les observen regularment i són capaços de reconèixer les espècies que viuen en les àrees on centren les seves activitats.

Les papallones pertanyen al grup dels lepidòpters. Tenen el cicle de vida típic de quatre etapes dels insectes. Els adults alats (imago) ponen ous a la planta que servirà d'aliment per a les seves larves (erugues). Les erugues creixen, de vegades molt ràpidament, i quan estan totalment desenvolupades passen a l'estat de pupa (crisàlide).

Quan es completa la metamorfosi, la pell de la pupa es trenca i surt l'insecte, i després d'haver-se expandit i assecat, vola. Algunes papallones, especialment les dels tròpics, tenen diverses generacions durant un any, mentre que altres tenen una única generació, i algunes en llocs freds poden trigar diversos anys a passar per tot el seu cicle de vida.

Les papallones adultes de la majoria d'espècies s'alimenten bàsicament del nèctar de les flors. Per fer-ho disposen d'un aparell bucal modificat en què hi ha l'espíritrompa, un conducte llarg que s'enrotlla en espiral i que es pot desenrotllar per succionar el nèctar, de manera semblant a com es fa amb una canya de les que es fan servir per beure. De vegades, l'espíritrompa és tan llarga com tot el cos de la papallona.

Les papallones tenen una funció molt important dins els ecosistemes: la pol·linització. Anant de flor en flor, les papallones barregen els diferents pòl·lens, i fecunden així les flors.

Nimfa mediterrània (*Limenitis reducta*)Migradora dels cards (*Cynthia cardui*)

La salamandra, una espècie protegida, present a La Febró

El passat 12 d'abril, un dia plujós i humit, el Francisco Pérez Sevilla, que tot-hom coneixem com el Paco de Salou, anava a caminar carretera enllà com fa sovint i es va trobar aquests dos bonics exemplars de salamandra a la carretera, entre els contenidors de la brossa i el tomb per on passa el riu de la font.

Aquests exemplars es coneixen com salamandra, salamandra comuna o salamandria (*Salamandra salamandra*), una espècie d'amfibi de la família dels salamandrids (*Salamandridae*). Té una longitud mitjana d'uns 20 cm i la pell molt llisa, inconfusible pels seus colors vius amb fons negre i taques grogues que adverteixen de les secrecions irritants que pot desprendre i que li serveixen de defensa davant dels possibles depredadors. És una espècie associada a hàbitats de boscos humits i les seves larves per desenvolupar-se necessiten aigües molt netes. Per tant, hem d'estar ben contents de veure'n a La Febró perquè això vol dir que les nostres aigües estan en molt bon estat. Es tracta d'una espècie protegida i el Paco, amb bon criteri, les va treure de la carretera i les va portar al voltant de la bassa de l'Hereuet on segur que hi van estar molt bé.

La papallona adulta no creix mai i només li cal xuclar algunes flors o fruites madures per tenir energia per aconseguir aparellar-se i pondre els ous, en el cas de la femella; un cop fet això, moren tot seguit. Fins i tot, moltes papallones adultes no s'alimenten mai i viuen de les reserves de l'eruga.

Migracions

Com en els ocells, les papallones també fan migracions, curtes quan són petits desplaçaments locals o migracions de llarga durada, que arriben a recórrer fins a milers de quilòmetres.

El model bàsic és que els adults nascuts en primavera marxin cap al nord, realitzin allà un cicle biològic complet, i els nous adults, a finals d'estiu o a la tardor retornin cap al sud, evitant passar l'hivern del nord. Seria un fenomen semblant al dels ocells amb la diferència que els ocells fan la tornada cap als llocs d'hivernada tant els progenitors com els descendents. En el cas de les papallones només tornen els nous adults.

Però hi ha casos especials com el de la papallona monarca, *Danaus plexippus*, que fa el viatge d'anada i tornada

Consell para a la identificació

Uns bons prismàtics, una bona guia d'identificació amb dibuixos grans i en color i un

xic de paciència són els millors instruments per a gaudir de l'observació de les papallones i la seva identificació.

No cal matar-los ni és necessari agafar-los per a poder identificar-los. Es pot fer a ple vol o mentre liben, ja que es mantenen gairebé immòbils.

Avui dia, les càmeres del nostre mòbil poden ser de gran utilitat per fixar els detalls que després buscarem a la guia. De fet, les fotografies que veureu en aquest article han estat fetes amb la càmera del mòbil i una mica de paciència. Si cal agafar-los, s'ha de fer amb un caçapapallones i un pot transparent, evitant tocar les ales en cap moment. S'han d'agafar suaument pel tòrax o per les vores de les ales, però mai per l'interior de les ales. Tot i que aquesta pràctica no és recomanable si no s'ha experimentat una primera fase d'aprenentatge.

Antigament, la forma de donar a conèixer els lepidòpters consistia a caçar-los i enganxar-los morts en una caixa. Tot i respectar les pràctiques d'antany, el millor destí dels éssers vius no és convertir la seva vida en un objecte inert, especialment ara que mercès a la fotografia digital es poden obtenir meravelloses imatges de les papallones, permetent que d'altres persones puguin gaudir de la seva bellesa natural.

Gaudiu de la natura. Amb respecte. Que no es noti que hi heu passat. I recordeu ensenyar als vostres fills que respectar la natura és bo per la natura i és bo per a ells.

Bàrbara, la campana gran

Antonieta Martorell Rius

El meu nom és Bàrbara, tot i que també en tinc d'altres, de noms: Joana, Micaela, Saturnina, i Joaquima. Però a mi, Bàrbara, és el que més m'agrada, potser perquè santa Bàrbara és considerada protectora dels efectes de les tempestes i jo, m'ho crec tant això que quan un llamp il·lumina el cel i els trons ressonen per aquestes muntanyes, sempre crido amb força: "Sant Marc, Santa Creu, Santa Bàrbara, no em deixeu!" i, certament, diria que mai cap llamp ha fet mal al poble.

Vaig néixer a Reus, al carrer Monterols, l'any 1889, a la foneria de Ramon Pomerol, però de seguida em van pujar a la Febró i em vam posar en aquest preciós campanar octogonal amb la impressionant vista del davant, per sobre de la vall del riu Siurana.

Quan vaig arribar-hi, m'esperava una petita campana que ja tenia molts, però que molts anys. Possiblement havia estat la campana d'algun cloquer o espadanya de l'església anterior. Ella havia nascut el 1655, però ningú, ni ella mateixa, no recordava on. Es diu Jesús, Maria, i Josep, i de tan vella com és, fa temps que resta silenciosa perquè ha perdut el seu batall.

Tres anys més tard, el 1892 i també com jo, de la mateixa foneria de Reus, va arribar una altra campana, la mitjana i, com que no té cap altre nom, sempre l'he anomenat d'aquesta manera: campana Mitjana.

Totes tres, mentre veiem el pas del temps, contemplem les teulades vermelles i ondulades de totes les cases i el paisatge que ens envolta..., un paisatge que canvia segons l'estació de l'any: jo no podria dir quan és més bonic!

A l'estiu és tot verd, amb matisos diferents: el verd blau de les fulles del pi roig, el verd més pàl·lid a les capçades del pi blanc, el verd més fosc de les alzines i roures, el verd brillant dels pollancre de la vora del riu..., tot sota un cel blau intens.

A la tardor tot s'omple de grocs, taronges, vermells, ocres, que amb la llum del sol dibuixen un quadre tan acolorit que ni el millor pintor seria capaç de reproduir.

A l'hivern predominen el gris blanquinós de la boira baixa, el gris marronós dels ar-

bres despullats de les seves fulles, i el blanc de la neu que ho omple tot d'harmonia i serenor.

A la primavera tornen els mil colors de les flors que es barregen amb els verds tendres clars brillants de les fulles noves dels aurons, arços, avellaners, ametllers, que tornen a dibuixar un nou quadre quan s'hi afegeixen les taques grogues de la ginesta i les blaves o liles de tantes plantes aromàtiques.

Sovint em gronxen la marinada o el serè, mentre escolto el so de l'aigua de la font o la que baixa riu avall, sobretot els dies plujosos; m'agraden els cants d'estornells, rossinyols, cadernerres, merles, o el so monòton dels picots. A la nit, els crits del gall carboener i de les guineus que se'ns acosten cada cop més, m'esgarripen una mica. Però el que m'agrada més és escoltar les converses de la gent, les seves rialles, les corredisses de la canalla i el caminar tranquil i pausat dels més grans.

I les olors? Són tantes les que m'arriben aquí dalt...! Recordo la d'aquells lilàs del cementiri vell a la primavera... Ara ja fa uns quants anys que no hi són, però jo encara enyoro la seva olor subtil i delicada.

Sento el perfum de l'orenga, de la farigola, del saüc, del romer, dels geranis d'algun balcó proper, o dels rosers i de les flors de nit a les vores del carrer, i l'olor de terra mullada de camps i carrers després de la pluja. Les olors dels menjars, d'avellaners torrades, de les "trufes" que els tofonaires han portat cap a casa, la de la llenya cremada als focs a terra que surt per les fumeres i s'enlaira cap al cel, la dels ciris encesos dins l'església, o la de l'encens cremat en les festes grans... Ors que s'enfilen per les escales i ens omplen d'optimisme.

Tinc molta sort i soc molt feliç de viure en aquest campanar d'un lloc tan privilegiat.

La meva feina com la de totes les campanes és tocar, iestic contenta d'haver-ho pogut fer durant tants i tants anys.

Els diumenges al matí, abans de la missa, feia tres tocs: el senyal o primer avís, que consistia en fer moltes batallades fortes i alegres mitja hora abans de la celebració, temps

suficient perquè la gent tingués temps d'arreglar-se per anar-hi. Al segon toc li deien "les tres" perquè eren tres tocs seguits una mica espaiats. Al cap de poc, una sola batallada, el tercer i últim toc, i el mossèn sortia de la sagristia per començar.

Els meus tocs sempre són per a tothom, senzillament toco perquè és diumenge i les campanes conviden a festa.

Ara poques vegades ho faig, tan sols aviso els dies que puntualment hi ha alguna convocatòria, festa o algun acte religiós: dissabte, diumenge, o el dia que sigui. Allò que no ha canviat i que m'agrada molt és escoltar la gent que en acabar, s'estan una estona al peu del campanar per parlar de les seves coses.

També quan ha calgut he avisat de perills, de focs, d'urgències,...

Últimament he hagut de fer massa sovint un toc que no m'agrada gens, un toc de comiat, de dol; el faig lent i trist, diiing... dooong, diiing... dooong, ... Se sent ressonar a les muntanyes com un dolorós plany, tristes per haver d'acomiarar la gent estimada que ens deixa per sempre.

Els que més em complauen són els tocs de festa: em ve de gust que m'empenyin i que el meu batall vagi repicant d'un costat a l'altre mentre la meva germana Mit-

jana va fent tocs ràpids i constants, com una rialla enjogassada, que arriba a totes les cases per animar a tothom a sortir i a gaudir.

Fa un temps, els joves pujaven a ventar: mentre em feien voltejar i voltejar, tocava i repicava fins que tots ens cansàvem. Ara ja no en dono cap de volta, m'he fet gran i em marejo, i no sé si seria prudent perquè el meu capçal de fusta s'ha malmès amb el pas del temps i potser ni tan sols m'aguantaria.

De tocs n'he fet molts, però alguns ja se m'han oblidat: abans era l'única manera d'avisar a tot el poble de forma ràpida, però des que van arribar la ràdio, la televisió, els mòbils, i totes les tecnologies modernes, la meua feina s'ha reduït molt i ara descanso la major part del meu temps. La gent em segueix mirant, qui sap si m'hauré convertit en un objecte decoratiu, però jo penso seguir molts anys aquí dalt del campanar de la Febró, contenta que la gent em vegi i que, de tant en tant, em facin repicar perquè la música de les campanes no quedi mai en l'oblit i segueixi formant part de la vida d'aquest i de tots els altres pobles.

Bàrbara

Imatges de la formació que van realitzar des de l'ADF de Montblanc a la Febró.

Sessió de formació per aconseguir el carnet verd de voluntari a l'ADF de les Muntanyes de Prades

Al voltant d'una trentena de persones dels municipis de Prades, Capafonts i la Febró varen participar, el 6 de març passat, en la jornada de formació per aconseguir el Carnet Verd de Voluntari de l'ADF Muntanyes de Prades.

La sessió de formació va anar a càrrec de membres de l'ADF de Montblanc i es va fer a la zona del camp de futbol de la Febró. En essència, la formació es va centrar en l'ús de les emissores de comunicació i la terminologia que cal utilitzar.

També es va ensenyar com recollir correctament mànegues d'extinció d'incendis i també a fer tallafocs a les zones boscoses. Està previst que aquesta no sigui l'única jornada de formació en el si de l'ADF de les Muntanyes de Prades.

El pròxim curset, que encara s'ha de determinar on se celebrarà, servirà per aconseguir el carnet groc de voluntariat. En aquest cas es tracta d'una formació més elevada i on ja es tracten qüestions més específiques relacionades amb la tasca de les ADF.

Imatge dels anys 40, amb l'Antònia de Cal Daniel, on es pot veure la font de l'Església, amb dues aixetes, i l'abeurador pels animals.

Rodó de festa major

Santiago Fortuny

Se'ns dubte el millor dia de les nostres festes majors per mi era -i posats a escollir, és- el dissabte de Festa. Dia on tot és concentrava. Ressaca. Esmorzar. Vermut. Dinar popular. Futbol. Correfoc. Orquestra. Tot concentrat en un sol dia que esperàvem tot l'any. Sembla grandiloqüent perquè parlem d'unes festes modestes d'un poble modest, però la realitat com la vivíem i vivim, és així, al cap i a la fi, no és el poble en sí mateix, o l'entorn, o la

quantitat de gent o el programa de festes, és el conjunt, és el tot i les parts a la vegada. La idea d'unes festes fetes pel poble i per a poble, d'unes festes on et retrobes amb els "amics del poble", aquells amics que malgrat costi un ronyó veure'ls durant l'any, quan els veus revius la intensitat dels estius a La Febró. On et trobes amb qui no et cau tant be del poble, però també et fa il·lusió veure, perquè és festa major. Tot plegat i barrejat fa que el dissabte sigui la culminació a l'equador d'unes festes que per "minis" que siguin, són molt intenses.

I del dissabte em voldria centrar en el vespre. Al vespre hi havia el correfoc. A La Febró teníem diables i diablesses sortides del fons dels avencots un cop l'any i durant escasses dues hores, i xalàvem el que no està escrit. El nostre correfoc, tot i clandestí (com moltes coses divertides), donava l'oportunitat a diverses persones del poble (especialment dels barris d'Hivèrnia i el nord) a participar també a les Festes Majors. Érem amateurs, ens vam cosir (amb l'ajuda de les mames i àvies) i pintar nosaltres mateixes el tratges, disfrutàvem amb cada carretilla cremada i acabàvem amb una cremada conjunta a la plaça major. Molts anys no teníem ni tambors, sonava un CD. I és que als Països Catalans, som una cultura de foc, i això també te certs inconvenients, sobretot sí el teu poble és al mig del bosc i el correfoc el celebres a ple estiu, motiu pel qual, és va acabar el nostre correfoc amateur.

Bé, en tot cas, he aprofitat l'avinentsa de la recepta, per a fer un petit homenatge a aquelles que van tenir la iniciativa de fer un Ball de Diables i Diablesses a La Febró i a les que també durant anys hi vam col·laborar com vam saber, gràcies va ser molt divertit. El dissabte a mi se'm concentrava tot al ves-

pre amb una mena de contradicció personal, ja que per una banda em preparava per sortir a fer de diable i per l'altre a casa hi havia un dels millors i més significatius menjars de la meva àvia. Era com el cap dividit entre la Festa Major al poble i la Festa Major a dins de casa, perquè també hi ha tantes festes majors de La Febró, com cases les celebren. Uns faran canelons, els altres pollastre, els altres gin-tònics o tant sols trobar-se

però a cada casa hi ha una festa major i la gastronomia, no hi té un paper secundari.

El plat estrella a casa, era el "tall rodó" atrament dit "rodó" i la seva senzillesa d'ingredients, barrejada amb la duració més aviat llarga del procés d'elaboració (s'havia de fer el dia abans o dos dies abans) donava un excel·lent plat, on el complement necessari eren les barres de 1/2 quilo del forn de Prades (aquelles barres de pa que semblaven un as de bastos) per sucra aquella salsa deliciosa.

Buscant i rebuscant en els receptaris clàssics de la cuina dels Països Catalans, poques referències he trobat a un plat com el que feia la meva àvia, "d'on ho va treure?". Era una barreja de pollastre a la catalana, fricandó i roastbeef. No era, òbviament un roastbeef. Tampoc un fricandó, perquè entre d'altres coses fricandó possiblement vingui de l'occità frica que vol dir fregir, com be sabeu, la carn del fricandó tallada a bistecs s'enfarina i és fregeix, a banda que sol portar bolets i picada. Tampoc és un estofat ni una vedella amb bolets, que en Jaume Fàbrega ja ens apunta en un text seu que és pot fer de dues formes i una és amb el rodó lligat i sencer però el de la meva àvia no portava bolets ni un sofregit pròpiament dit. Curiosament a l'"Art del ben menjar" (anònim, 1925) sí que hi surt una recepta de rodó, però amb olives, trufes i xampinyons, tampoc era el cas. El tema és que era un plat ja nostre, del nostre receptari memorístic casolà. Un plat que s'identificava amb la Festa Major de La Febró (a vegades també el feia per Sant Pere a Reus), potser el plat més estrella (no l'únic) que a casa associem amb la Festa Major. I imagineu-vos, amb l'ansietat adolescent de gaudir la festa major, a casa hi tenia teca de la bona i a fora el correfoc, el cervell estava que explotava,

contradiccions del primer món. Però sempre feia les dues coses evidentment, ja sigui menjar com si fes 200 anys que no mengés rodó a velocitat de la llum o, tot suat del correfoc, però llavors amb les ganes d'orquestra (i bottelló) que la teníem a tocar, menjar-me talls de rodó amb salsa com crispetes. No cal dir que més d'un any, al tornar de l'orquestra i la festa al ball, queia algun tall de rodó abans d'anar a dormir per tancar el cercle, la recepta ideal per no tenir tanta ressaca l'endemà.

Abans d'entrar en matèria voldria aclarir dues cosetes.

El tall: És pot fer amb llata o rodó de vedella lligats, i també amb llong de porc. La diferència? Be, Josep Pla ja deia que la nostra "és una cuina sense bou". Però avui en dia, la principal diferència segurament serà la vostra butxaca, si bé que amb vedella sempre queda més melós i s'ha de guisar bastant més temps, amb porc sí és fa be, queda també excel·lent. La majoria de vegades, la meva àvia ho feia amb llong de porc, entre d'altres coses perquè cuinava per unes 15 (teòricament clar, afortunadament teníem rodó per 30) i era més barat. Notàvem la diferència? Jo ni ho recordo, la clau, em penso que era el tall del tall, el més fi possible (tenint en compte que no és pernil dolç) i quedarà tendre i succulent, a casa és feia o amb una màquina de tallar embotits casolana o amb una mena d'estri de cuina que era com un ganivet elèctric que tallava a rodanxes, sinó, ganivet ben esmolat i avanti. Costa lligar-lo? Gens, però de ben segur que sí encomaneu el tall a la carnisseria Nicolau Vidal, us el donaran ben lligadet.

La guarnició: El tall solia portar pèsols com a guarnició. Per altra banda algun any és feien patates fregides de guarnició i això ja era doblament orgàsmic, el cruixent de les patates olioses fonent-se amb el suc del rodó, increïble, ja salivo. I per acabar, amb la delicadesa de les àvies, amb aquesta voluntat contínua de que tothom estigui a gust i mengi, també hi havia panses i prunes de guarnició, però al loro, s'agafava una part de la salsa i és bullia amb panses i prunes a banda, i així, hi havien dues salses, la de les que volien panses i prunes i la de les que no, que, solia coincidir amb els "adults" i els que sempre serem els "nens" que afaitant-nos o jubilats i tot, serem a una taula segregada per edat. No sé si és l'edat o que, però ara em semblaria un pecat, no poder xuclar les prunes per treure el pinyol i assaborir la complexitat del dolç i salat plegats en una sola salsa.

Ingredients (per a 10 persones)

- Llom de porc o rodó de vedella lligats: 1,5kg.
- Cebes: 5 de grans.
- Pastanagues: 1,5kg aproximadament.
- Pot de tomàquet triturat de 400g o a poder ser conserva de tomàquet de l'hort (opcional).
- Farcell de sajolida de La Febró amb llorer (opcionalment al farcell s'hi pot posar també romaní, farigola i orenga, però la meua àvia, sempre utilitzava sajolida).
- Pèsols (congelats de la temporada o de pot): 500g.
- Brandi: un gotet.
- Vi ranci o vi generós: un got.
- Panses i prunes: un paquet de cada.
- Aigua (jo ara hi posaria caldo): 1,5L.
- Sal, pebre negre i blanc.
- Oli d'oliva verge extra.

Elaboració

1. Salpebrem el tall rodó. El posem en una cassola amb oli d'oliva ja escalfat i el daurem per totes les cares fins que quedi ben marcat. Pelem i tallem la ceba i la pastanaga a trossos irregulars, no cal que seguïn petits ni tampoc massa grans.

2. Un cop estigui ben marcat el rodó, afegim la ceba, la pastanaga i el farcellet d'herbes. Ho salem de nou. Sofregim una estona a poc a poc fins que la ceba es vagi posant transparent i la pastanaga s'estovi una mica. Un cop cuites les verdures és el moment de posar-hi el brandi, el vi ranci i desglajar la cassola. Quan haguem reduït l'alcohol hi posem tomàquet i el reduïm una estona.

3. És el moment d'afegir-hi l'aigua o el caldo de carn fins que cobreixi més de la meitat del rodó. Tapem la cassola i cuinem mínim 1h o 1,5h sí és de porc i 2h sí és de vedella. El cuinem amb el foc mig i de tant en tant el girem, el mullem i remenem una mica el suquet. Passat aquest temps és el moment de treure el rodó i deixar-lo refredar fins l'endemà. Pel que fa al suc del rodó el posem tot en un pot per a triturar sense les herbes i ho triturarem tot ben fi. Colem la salsa resultant amb un colador fi. Ha de quedar d'un color lleugerament taronjós – degut a la pastanaga- i més aviat fosc. Si la salsa ens quedés més aviat lleugera s'hi pot afegir una mica de pastanaga triturada per lligar o maizena.

4. Un cop fred el rodó el tallem a rodanxes més aviat fines, però no super fines. Escalfem el suc del rodó en una cassola i quan bulli hi afegim els pèsols. Per a fer la guarnició, si la voleu a banda, posem les panses i prunes en una olla i bullim una part de suc de rodó amb elles, si ho voleu tot junt, quan hi afegim els pèsols hi posem també les panses i les prunes. Un cop hagi bullit el suc amb les panses, les prunes i els pèsols durant 5 minuts, hi afegim el rodó tallat i ho escalfem tot plegat, rectificuem de sal i pebre. Aquí no ho hem de coure massa més o quedarà al tall sec com una sola de sabata.

Llestos per sucari-hi pa, molt de pa!

La piscina, millor en família

Un any més, la meua germana Júlia ens ha enredat de valent per portar el bar de la piscina junts!

I com ens agrada el dia a dia a la piscina del poble. Els vermuts de les àvies, els bikinis de molta xocolata per les nenes, els pack vermut que ja son un clàssic del migdia, les avellanes del Joan Jordi amb moscatell, les tapes els diumenges...

Temporada rere temporada m'he après com pren el cafè cadascu del poble. Feina rai, que no som gaires!

Aquest estiu volem seguir oferint-vos la nostra millor versió, menjars i més alegria que mai!

3...2...1... Continuem!

Susana Pijoan

L'Avenc

DE LA FEBRÓ

Dipòsit legal:
T 1103-2019

Consell de Redacció:
Ajuntament de la Febró
Lourdes Martorell
Joan Carles Santos
Jaume Cases

Idea original:
Lourdes Martorell
Joan Carles Santos

Disseny i redacció:
Carles Magrané
Cristina Serret

Imprimeix:
Serra Indústria Gràfica S.L.

Portada

Imatge de la Febró nevada
després del pas del temporal
Filomena
(Foto: Joan Carles Santos)

Contraportada
Muntatge visual realitzat
per Anton Manel Campos.

LA FEBRÓ

Edita:

AJUNTAMENT
DE LA FEBRÓ

Amb la col·laboració de:

Diputació Tarragona

Publicació editada amb la
col·laboració del Consell
Comarcal del Baix Camp